

Uṭup Ulil Unuura wi Yowan apiitun

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo Uṭup Ulil Unuura wi Yowan apiitun. Aṭup ṭi ulibra wi uko wi Yetu adolun ṭi mboṣ na uko wi ajukanun bañaan, na pkeṭul na pnaṭa ṭi pkeṭ pi nul. Yetu aṭup bañaan na mnhina, ajeban bamaakal, adook nṭaayi akuṭ ado iko itum maakan iñoṇarënaan ṭi kadun ki bañaan. Ulibra wi Yowan apiitun uunaam maakan na ṇi bi Maci, Markuṭ na Luk. Yowan aṣal kë bañaan biki apiitun ulibra wi bame ṇibra mënṭ na iko yi Yetu aṭupun da na iko yi adolun. Uko mënṭ ukaan kë aampiit iko yi bi Maci, Markuṭ na Luk bapiitun.

Yowan aṭup ṭi ujuni wi ulibra wi nul ñaan i Yetu awoon. Aṭup aji Uṭup wi Naṣibaṭi ubiin ṭi umundu wi akak ñaan najën. Yetu ado iko iñoṇarënaan itum bañaan bahilna bayikrën kë ul awoon Naṣih i Naṣibaṭi atarun adat aji ul akbuuranun bañaan. Uko unkaan kë Uṭup Ulil Unuura wi Yowan upaṭ na ṇi bandukiin wii wi : « Yowan akakalëṣ iko ilon yi Yetu aṭupun inkdiimanun kë awo i Naṣibaṭi : Yetu aṭup aji ul awoon bjeehi bi umundu, pde panjaan pawul ubida, meel manjaan manwul ubida, plëman pi ṇkaneel ṇmpoṭi ṇaktëpnun, nayafan nanuura, bko bdolni ubiñu. Aji kak ul awoon bgah, manjoonan na ubida, kë aji naṭan bañaan ṭi pkeṭ kawul baka ubida.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pdëman Uṭup (1.1-18)

2. Yowan Nabattaar aɗup uko unklunɗ kabi (1.19-34)
3. Yetu adat baɗaɗarul bateek (1.35-51)
4. Yetu ado nyaaɗ paaj na ulonɗ iko iññoɗarɛnuɗ bañaanɗ (2.1-12.50)
5. Kanɛm kabaañsaani ki Yetu ɗi mboɗ: pwayɛɗ pi bawayɛɗsulunɗ na pkeɗul (12.1-19.42)
6. Yetu anaɗa ɗi pkeɗ (20.1-10)
7. Yetu apɛn awinana ɗi kadun ki baɗaɗarul (20.11-21.25)

¹ Du ujuni anwoonɗ Uɗup ado bi wo'a wo, awo du Naɗibaɗi abot awo Naɗibaɗi.

² Anwoonɗ Uɗup awo na Naɗibaɗi du ujuni.

³ Naɗibaɗi aɗɛpna ɗi a aɗak iko bti ; ɗi iko bti inɗakaniinɗ nin kalonɗ kaanɗakana bɛ kaanɗɛpna ɗi a.

⁴ ɗi ul di di ubida upɛnnunɗ, kɛ ubida mɛnɗ uwo bjeehi pa bañaanɗ.

⁵ Bjeehi bajeehan du bdɛm, kɛ bdɛm baanwun* ba.

⁶ Ubi ka ñiinɗ alonɗ i Naɗibaɗi ayilunɗ ; katimul kawo Yowan†.

⁷ Abi kaɗup uko wi ameenɗ bti ɗi bjeehi, bañaanɗ bti baɗɛpna ɗi a bafiyaar.

⁸ Mɛnɗ Yowan ɗi uleeful awoonɗ bjeehi ; abi bi ɗaɗ kaɗup uko wi ameenɗ ɗi bjeehi.

⁹ Bjeehi mɛnɗ bawoonɗ na manjoonan bjeehi bambiinɗ ɗi mboɗ kajeehan bañaanɗ bti.

---

* **1:5** *Kɛ bdɛm baanwun ba* : Balonɗ baɗal aji kɛ dko di daji : *kɛ bdɛm baandi ba*, kɛme *kɛ bdɛm baanyikrɛn ba*. † **1:6** *Yowan* : Baɗiiniyaan ɗi Yowan Nabattaar.

10 Anwoon Uṭup adobi wo'a wo ṭi mboṣ, kē Naṣibaṭi abot aṭepna ṭi a aṭak ma, kē bañaan biki mboṣ baṣe wo'a wo baamme'a.

11 Abi ṭi katoh ki nul, kē bañaan biki nul baṣe wo baandi'a.

12 Kē bañaan bti banṣaan adi'a, aṣiyaara, aṭen baka kē bahinan pwo babak Naṣibaṭi.

13 Mēntṭ ṭi pñaak kēme ṭi ñiintṭ na ñaaṭ kēme ṭi uko wi ñiintṭ aṅaluṅ wi wi bawoonuṅ babak Naṣibaṭi. Naṣibaṭi ul ṭi uleeful adoluṅ kē bawo babakul.

14 Anwoon Uṭup akak ñaan najen abi afet na nja, kē nṣe win mndem mi nul, atum na bnuura abot atum manjoonan. Aṣin awululuṅ mndem mēntṭ ul anwohan aloolan i abukuṅ ṭaṅ.

15 Yowan aṭiiniyaan uko wi nul aji : « Ul i i nji njakuṅ aji : “Ankmbiin ṭi kafet naan, ajoten kadun ṭiki, ji mbi ndo kawo, ado bi wo'a wo.” »

16 Na manjoonan nja bti nji nyeenka yeenk ṭi bnuura btum banwoon ṭi a.

17 Nyeenkna bgah ṭi *Moyit, kē bnuura na manjoonan manṣe biina ṭi Yetu Krittū.

18 Nin ñaan aambaan kawina Naṣibaṭi. Abukul i akaan anwoon Naṣibaṭi, ankabuṅ ṭi Aṣin, ameeṭanuluṅ.

*Uko wi Yowan nabattaar aṭupuṅ ṭi bkwul
(Maci 3.1-12; Markut 1.1-8; Luk 3.1-18)*

19 Uko wi Yowan ajakuṅ wii wi, wi baweek biki bayuday banwoon Yerutalem bayiluṅ baṭen an Naṣibaṭi na bañaan balon banjaan balemp du *Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi kē baya hepara ñaan i awo i.

20 Aampok pteem baka, abi ɕup ɕup baka ajinɕan aji : « Mēnt̃ n̄ji dwoon̄ Krittu. »

21 Kē bateema aji : « Iwo in keeri? Iwo *Eli i? »

Kē aji na baka : « Mēnwo Eli. »

Kē bakak ajaka : « Iwoon̄ *Naɕupar Naɕibaɕi i? »

Kē aji : « A-a. »

22 Kē baɕē ji na a : « ɕupun keeri ñaan̄ i iwoon̄ ŋhilna nya n̄ɕup banyilun̄ un. We wi wi iɕɕupun̄ ɕi iwi? »

23 Kē aatem na n̄ɕup ŋi *Itayi Naɕupar Naɕibaɕi aji : « Nji, dwoon̄:

pd̄im pankhuuranun̄ du *p̄ndiis̄ aji :

“Nadolan bgah bi Ajugun bawo b̄tool.” »✧

24 Bayili bukuŋ bawo *bafaritay.

25 Bakak ahepar Yowan kak aji : « Kē we ukaan̄ kē ikbattaar wi iwoon̄ iinwo Krittu, iinwo Eli, iinkak awo Naɕupar Naɕibaɕi? »

26 Kē aatem baka aji : « Nji dbattaar na meel, kē alon̄ aɕē wo ɕi p̄toofan i nawoon̄ naammee,

27 ankmbiin̄ ɕi kafet̄ naan, i n̄ji ndoon̄ awo mēññoom kaŋup p̄fēn̄sa iɕapaat. »

28 Uko mēnt̄ ut̄ēpna du Betani du plut pi bd̄ek bi Yordan, dul di Yowan akbattaaraanun̄.

Uko wi Yowan Nabattaar aɕupun̄ ɕi Yetu

(Maci 3.13-17; Markut 1.9-11; Luk 3.21-22)

29 Wi unuur ujintun̄, Yowan awin Yetu kē akbi, kē aɕē ji : « Anwoon̄ unkaneel wi b̄teŋan wi Naɕibaɕi unkm̄pēnanun̄ pekadu di umundu awi.

30 Uko wi nul wi wi n̄ji kaɕiiniyaanun̄ wi njakuŋ: “Ñiint̄ ankmbiin̄ ɕi kafet̄ naan ajotēn̄ kadun, ɕiki, ji mbi ndo kawo, adobi woha wo.”

✧ 1:23 Itayi 40.3.

31 Nji ɥi uleef naan, mɛmbi me'a, kɛ pdola ameeɥana ɥi baɳaaŋ biki Itrayel, pakaan kɛ mbi abattar na meel. »

32 Yowan aɥup ji ɳaaŋ namaar aji : « Dwin *Uhaaŋ wi Naŋibaɥi kɛ uwala ɥi a awo ji ubalab ufaatal abi aɥo ɥi a. »

33 Mɛmbi me'a, kɛ anŋaaŋ ayilɛn aji mbattaar na meel aŋɛ jakɛn aji : “ɳaaŋ i ikwinuŋ Uhaaŋ wi naan uwala ɥi a ubot uɥo ɥi a, uŋ mɛnɥan akbattaaruŋ na Uhaaŋ wi naan.”

34 Kɛ nji nŋɛ win abot aɥup kɛ i mɛnɥ awo Abuk Naŋibaɥi. »

Baɥaŋar Yetu bateek

35 Wi unuur ujintuŋ, Yowan akak awo da na batɛb ɥi baɥaŋarul.

36 Awin kɛ Yetu aktɛp kɛ aŋɛ ji : « Anwoon unkaneel wi bɥɛŋan wi Naŋibaɥi i i. »

37 Baɥaŋarul batɛb bukuŋ batiink uko wi ajakuŋ aŋɛ ɥaŋ Yetu.

38 Yetu akok awin kɛ bakɥaŋa aŋɛ ji na baka : « We wi naklaan ba? »

Kɛ bateem aji : « Rabi, ɥuŋ di di iwoon ba? » Rabi dawoon najukan.

39 Kɛ aji na baka : « Nabiin naŋɛ nawin. » Kɛ baya ame dko di awoon, aɥo na a unuur mɛnɥ. Nɥwoori ɳbaakɛr ɳi utaakal ɳakyaan pban wal mɛnɥ.

40 Andre aɥa Timonɥ Piyeer awo alon ɥi batɛb bantiinkuŋ uko wi Yowan ajakuŋ aŋɛ ɥaŋ Yetu.

41 Adun awin Timonɥ naweekul aji na a : « Nɥwin Meŋuwa. » Meŋuwa dawoon Krittu.

42 Añooṭa du Yetu. Yetu ajabana kēş aşë ji : « Iwoonj Timonj abuk Yowan, hēnkuṅ ido kadu'ana Kefat. » Kefat dawoonj Piyeer‡.

43 Wi unuur ujintuṅ, Yetu aṭu na pya utaak wi *Galilay. Aya awin da Filip aji na a : « Ṭaşaan! »

44 Filip awo i Bettayida, ubeeka wi bi Andre na Piyeer.

45 Kē Filip aya awin Natanayel aji na a : « Nṣwin ñaanj i Moyit aṭiiniyaanuṅ ṭi Ulibra wi Bgah, i baṭupar Naşibaṭi bandukiinj bakaanj aṭiiniyaan! Yetu i Nataret a, abuk Yotef. »

46 Kē Natanayel aşë hepara aji : « Uko ulonj unuura uhil kapēna du Nataret i? »

Kē Filip ateema aji : « Biini, iwin. »

47 Yetu awin kē Natanayel akbi ṭi a, aşë ji : « Abuk Itrayel na manjoonan akbiinj hēnk, aamme kalagare. »

48 Natanayel kē aşë hepara aji : « Ṭuṅ di imeenuṅ ba? »

Kē Yetu ateema aji : « Ji Filip abi ado kadu'u, wi iwoonj du bfig uṭeeh, dwinu. »

49 Kē Natanayel aşë ji na a : « Rabi, iwo Abuk Naşibaṭi, iwo naşih i *Itrayel. »

50 Kē Yetu ateema aji : « Ifiyaar ṭiki djaku dwinu wi iwoonj du bko uṭeeh. Iluṅ kawin iko indēmuṅ apel yi iwinuṅ nṭa. »

51 Wi wi aṣaanj aji : « Na manjoonan, dṭupan, naluṅ kawin baṭi bahaabēşa, ṅwanjuṭ ṅabot ṅado kapaya, kawala ṭi *Abuk Nṣiint. »

‡ 1:42 *Kefat, Piyeer* : Ṭi uṭup wi baramayenj Kefat dawoonj plaak ; ṭi uṭup wi bagrek Piyeer dawoonj kak plaak.

2

Bniim du Kana

¹ Unuur uwajanţën bniim blonj bawo du ubeeka wi Kana du *Galilay, kë anin Yetu awo da.

² Yetu kak awo ți biki baduunj babi bniim, ul na baţaşarul.

³ Poot pabaa, kë anin Yetu aşë bi aji na a : « Baankak aka poot. »

⁴ Kë aşë ji na a : « Abuk ñaaţ, we ukaañ kë iktupën uko wañ? Unuur wi naan uundobi ban. »

⁵ Kë anin aşë ji na balemp : « Uko wi ak-jakaranañ, nadolan wa. »

⁶ Kdunk paaj ki mnlak kawo da ki bayuday bajaan baţuuna meel mi bajaan badolna bañow. Pdunk paji pado uko ji ŋlitru iñeen-week.

⁷ Kë Yetu aji na balemp : « Naţumaan idunk yi na meel. » Kë batuman ya.

⁸ Wi babañj kë aşë ji na baka : « Naliikan hënkunj nañooţ najañan iko. » Kë baliik añaooţ.

⁹ Ankjañanunj añemi, kë uşë wo ubiñu. Aamme dko di uwoonunj, kë balemp başë me, bukal banli-ikunj meel. Adu naniim,

¹⁰ aji na a : « Ñaañ aji dun kawul poot panlilnunj, wal wi bañañj bakujunj, kë baa pënan panwoonj paanlil maakan. Iwi, kë işë hank plil te hënkunj! »

¹¹ Uko wañ uwoonj ujuni wi iko iñonjarënaan yi Yetu ajañj ado bañañj bahilna bame uko wi awoonj. Ado wa du Kana di Galilay, adiiiman mndëm mi nul kë baţaşarul bafiyaara.

¹² Wi abaanj, aşë ya ubeeka wi Kapernawum, ul, na anin na babak aşin na baţaşarul, ado da ŋnuur ŋntiinku.

*Yetu na bawaap du Katoh Kaweek ki Naşibaţi
(Maci 21.12-13; Markut 11.15-17; Luk 19.45-46)*

¹³ *Ufettu wi Mbuur wi bayuday uñogi, kē Yetu aşē ya Yerutalem.

¹⁴ Aţēnk du *Katoh Kaweek ki Naşibaţi bawaap ŋgit na ŋkaneel na ŋbalab ; batorkaar itaka bakak aţoo da.

¹⁵ Ajej wal mēntŋ ital aboman btintēl aşē dook baka bti ŋi Katoh ki Naşibaţi bukal na ŋkaneel na ŋgit ; afēl itaka yi batorkaar abot awat ŋmeeşa ŋi baka.

¹⁶ Aji na bawaap ŋbalab : « Napēnaan ŋko ŋi ŋi. Nawutan kakakan katoh ki Paapa dko dwaapi. »

¹⁷ Baţaşarul balesş wal mēntŋ uko umpiitaniinŋ ŋi Ulibra wi Naşibaţi : *Uŋal uweek wi nkaan pa Katohu ukfiŋnuŋ.*✧

¹⁸ Wal mēntŋ, kē baweek biki bayuday başē ji na a : « Dolan uko uloŋ unkyuujunŋ kē ihilan kado kado uko wi ikdoluŋ hēnk. »

¹⁹ Kē Yetu ateem baka aji : « Nafomle Katoh ki Naşibaţi ki, kanaţan ka ŋi ŋnuur ŋwajanţ. »

²⁰ Kē başē ji na a : « Bado ŋşubal iñeen ŋbaakēr na ŋşubal paaj pa pniw katoh ki mēntŋ, kē iwi işē ji iniw ka ŋi ŋnuur ŋwajanţ? »

²¹ Kē Yetu wal mēntŋ aşē ŋiiniyaan ŋiiniyaan uleeful.

²² Kē hēnk, wi abiinŋ anaţa ŋi pkeţ, baţaşarul balesş kē abi ji hanŋ, aşē fiyaar uko umpiitunŋ ŋi Ulibra wi Naşibaţi na uţup wi Yetu abiinŋ aţup.

²³ Jibi Yetu awoonŋ du Yerutalem ŋi wal wi Ufettu wi Mbuur, bañaanŋ batum bafiyaara wi bawinunŋ iko iñonjarēnaan yi akdoluŋ.

✧ **2:17** Kañaam 69.10.

24 Kë ul aşë wo aanfiyaar baka, țiki ame bañaan bti,

25 abot awo aannuma ñaan ațupa jibi ñaan awoori țiki ul ți bkowul ame uko unwoon ți uhaaș wi ñaan.

3

Yetu na Nikodem

1 Uka țfa ți *bafaritay ñiint alon i katim kawoon Nikodem. Awo ți baweek biki bayuday.

2 Aya du Yetu na utejan aji na a : « Najukan, ñme kë iwo najukan i Nașibați ayilun, țiki nin ñaan alon aanhil pdo iko iñojarënaan yi ikdolun woli Nașibați aanwo na a. »

3 Kë Yetu aşë teema aji : « Na manjoonan dțupu, nin ñaan aanhilar kawin *Pșih pi Nașibați bē aankak abuka buka* . »

4 Kë aşë ji na a : « Hum di di ñaan ahiniin kabuka kak wi adoon abi țaf? Ahinan kakak du kayin ki anin kabuka kak i? »

5 Kë ateema aji : « Na manjoonan dțupu, ñaan anwoon aankak abuka ți meel na Uhaaș wi Nașibați aanhil kaneej du Pșih pi Nașibați.

6 Uleef uji ubuk uleef, kë uhaaș uji ubuk uhaaș.

7 Wutan kañojar woli djaku, nawo kabuka kak.

8 Uyook uji ufuuț dko di uñali. Iji ktiink wa ufuuț bē iinji këme dko di uwoonun këme dko di ukyaan. Kë hënk di uwoon kak pa bañaan bambukiin ți Uhaaș wi Nașibați. »

9 Kë Nikodem aşë ji na a : « Hum di di uko mënt uhilun kadolana? »

---

* **3:3** *Bē aankak abuka buka* : Baținiyaan ți kak pbuknaana bați.

10 Kë ateema aji : « Hum di ihilun kawo najukan ti Itrayel ašë wo iimme iko yan?

11 Dɔpu na manjoonan, nji nɔiniyaan uko wi nmeen kabot kaɔup wi nwinun, kë an našë wo naanji nadinan pfiyaar uko wi njakuɔ.

12 Woli naanfiyaar wi nji kaɔiniyaanun iko yi mboš, hum di di nakluɔ kafiyaar woli dlun aɔiniyaan iko yi baɔi ba?

13 Nin ñaan alon aampaya baɔi *Abuk Ñiintɔ tañ [anwoon du baɔi] awaliin.

14 Kë jibi *Moyit adeenun upula unɔak du *pndiiš[☆], hënk di Abuk Ñiintɔ akdeenaniin,

15 ñaan anfiyaarulun ahilna aka ubida wi mnɔo.

16 « Našibaɔi aɔal bañaan maakan adoo wul Abukul aloolan tañ i akaan, ñaan anfiyaarulun awutna kakeɔ, ašë ka ubida wi mnɔo.

17 Našibaɔi aanyil yil Abukul abi aji na bañaan kë baduknaana awo i pkeɔ, ayila yil bañaan baɔëpna ti a babuur.

18 Ñaan anfiyaarulun aankduknaana, anwoon aanfiyaara ado bi duknaana duknaana, ɔiki aanfiyaar ti Abuk Našibaɔi aloolan tañ i akaan.

19 Kë uko wi, ukɔun baji baduknaanaa : bjeehi babi ti umundu kë bañaan bašë magan bdëm apel bjeehi ɔiki iko yi bañaan bakdolun iwutɔ maakan.

20 Ñaan ankdolun buɔaan apok bjeehi ; un mënɔan aankya du bjeehi, kaɔi iko iwuɔaan yi adolun iwinana.

21 Kë ñaan anjaan aɔaš manjoonan aji ya du bjeehi, kahilna kadiiman kë iko yi akdolun iwoona du Našibaɔi. »

☆ 3:14 Natenan ti Mnfen 21.19.

Yetu na Yowan Nabattaar

22 Wi iko yaŋ iṭepuŋ, Yetu aya na baṭaṣarul du utaak wi Yuda, aṭo da na baka abattaar.

23 Yowan kak awo ṭi pbattaar du Aenon kañog Falim ṭiki meel mantum da, kē bañaan babot abi'abi ṭi a pyeenk batitmu.

24 Baandobi wata wal mēnt ukalabuṣ.

25 Unuur uloŋ kē bṭup baṣe pēn ṭi baṭaṣar Yowan na nayuday aloŋ ṭi uko wi bañow.

26 Babi ṭi Yowan aji na a : « Najukan, ñaan ambiin awo na iwi du plut pi Yordan, i ibiin aṭiiniyaan uko wi nul awuŋ du abattaar kē bañaan bti bakya du a. »

27 Kē Yowan aṭeem baka aji : « Nin ñaan aanhil kayeenk uko uloŋ bē uunwoona du baṭi.

28 An ṭi uleefan namaar kē nṭiini aji : “Mēwo Krittū kē baṣe yilēn ṭi kadunul.”

29 Naniim akaan naniima, kē nanoh naniim anwoŋ da aji lilan woli aṭiink pdiim pi naniim. Mnlilan mi, manwoŋ mi taan mandēm maakan keeri.

30 Ul awo kado kadēm, nji nṣe ndo kawala.

31 « Anwoonun baṭi apel bañaan bti ; anwoŋ i mboṣ, awo i mboṣ abot aji ṭup iko yi mboṣ. Anwoonun baṭi [apel bañaan bti]

32 aji ṭup uko wi awinun akuṭ aṭiink kē nin aloŋ aṣe wo aanji di ptiink uṭup wi nul.

33 Anfiyaaruŋ uṭup wi nul adiiman kē adinan kē uko wi Naṣibaṭi ajakuŋ uwo manjoonan ;

34 Naṣibaṭi aji wul ñaan i ayiluŋ Uhaaṣul kakēṣan aṣe kaṭup uṭup wi Naṣibaṭi.

35 Naṣibaṭi Aṣin anjal Abukul, akuṭ awula iko bti.

³⁶ Anfiyaaruŋ Abukul aka ubida wi mn̄ŋo ; anwoon aandi ptiinka aankka ubida m̄n̄ŋ ; udeeb wi Naşibaŋi uji uwo ŋi a. »

4

Yetu na ŋaaŋ i uŋaak wi Famariya

¹ Bafaritay batiink k̄e baji baŋaşar Yetu batum adoo pel biki Yowan k̄e abot aji battaar baŋaan bampeluŋ biki Yowan akbattaaruŋ.

² Yetu ul ŋi uleeful aanji battaar, baŋaşarul bajaan babattaar.

³ Wi atiinkuŋ uko m̄n̄ŋ, ap̄en du Yuda akak Galilay.

⁴ Awo i kamuur uŋaak wi *Famariya.

⁵ K̄e h̄enk di ayaan aban du ubeeka ulon wi Famariya wi bajaan badu Fikar kaŋog uŋeeh wi *Yakob abiin aŋen *Yoteŋ abukul.

⁶ ŋi dko m̄n̄ŋ di di pliiŋ pi Yakob pawoon. Yetu apoş anoor aş̄e ya aŋo du kaŋog pliiŋ m̄n̄ŋ. Unuur udiin wal m̄n̄ŋ.

⁷ K̄e ŋaaŋ alon i Famariya aş̄e bi pliiŋ. K̄e Yetu aş̄e ji na a : « ŋenaan meel ddaan. »

⁸ Baŋaşarul baya wal m̄n̄ŋ ubeeka pla uko ude.

⁹ K̄e ŋaaŋ aji na a : « Hum di iwi, inwoon nayuday ihiluŋ kaŋehanaan meel, nji nwoon i Famariya? » (Bayuday baanji banaakiir na baŋaan biki Famariya.)

¹⁰ K̄e ateema aji : « Woli ime lah uko wi Naşibaŋi ajaan aŋen abot ame ŋaan anjakiin iŋena adaan, iwi ŋi uleefu ikŋehanoluŋ aş̄e ŋenu meel manjaan manwul baŋaan ubida. »

11 Kë ašë ji na a : « Naweek, iinwo na nin ukoolan uliikni kë pliiik pabaa diil maakan. Ƨun di di ibaanj aliikna meel manjaan manwul bañaan ubida ba? »

12 Idëm apel Yakob ateem nja anwulun nja pliiik pi i? Ul andaanun Ƨi pa abot awul babukul na nntaam nji nul kë njadaani? »

13 Kë Yetu ašë teema aji : « Ñaanj andaanun meel mi, udaan ukak aƧija ;

14 kë ñaanj anşaanj adaan meel mi nji kalun kawula nin udaan uunkak aƧija, meel mi nji kawulun mankak ukumpëş unkwulun ubida wi mnŋo. »

15 Kë ñaaƧ ašë ji na a : « Naweek, Ƨenaan meel mënƧ, udaan uwutna kakak kaƧijën ndoo nwo i pbi pliiik Ƨi. »

16 Kë aji na a : « Yaan idu ayinu işë ikak na a Ƨi. »

17 Kë ateema aji : « Mëniimaa. »

Kë Yetu ašë ji na a : « IƧup manjoonan wi ijakun iinniimaa,

18 Ƨiki ibi niima njaaş kañeen, kë i iwoonaanun hënkuŋ aanwo ayinu. Ifan Ƨi wan. »

19 Kë ñaaƧ kë ašë ji na a : « Naweek, dwın kë iwo *NaƧupar NaşibaƧi na manjoonan.

20 Bateemun badëman NaşibaƧi Ƨi pnkuŋ pi, kë an bayuday naşë ji du Yerutalem di di bañaan bawoon i kado kadëmana. »

21 Kë ašë ji na a : « Abuk ñaaƧ, fiyaarën, wal ulon ubi wi mënƧ Ƨi pnkuŋ pi këme du Yerutalem Ƨaŋ di bakdoon kadëmanaan NaşibaƧi Aşin nja.

22 An, naji nadëman uko wi nawoon naamme. Un nji ndëman uko wi nmeen Ƨiki Ƨi bayuday di di NaşibaƧi aƧepnuŋ abuuran bañaan.

23 Kë wal uşë bi, wii wi, udo bi ban ban, wi banjaan badëman Naşibaţi Aşin nja bakme'ulun na manjoonan kado kadëmana na uhaaş ; bukal bawoon banjaan badëman Naşibaţi Aşin nja, bukal biki aklaan.

24 Naşibaţi awo uhaaş kë banjaan badëmana bawo i kame'a na manjoonan kadëmana na uhaaş.
»

25 Kë ñaaţ aşë ji na a : « Dme kë Ñaan i Naşibaţi adatuŋ, i bajaan bado *Krittu abi. Woli alun abi, aţup nja iko bti jibi iwoori. »

26 Kë Yetu aji na a : « Nji nkaţiiniin na iwi, dwoon an mënţ. »

27 Wal wi aţiiniin haŋ kë baţaşarul başë wuj, aşë ñoŋar wi bawinulun kë akţiini na ñaaţ. Kë nin alon ţi baka aşë wo aanhepara uko wi aklaan këme uko wi akţiiniin na ñaaţ.

28 Wal mënţ ñaaţ aduk pdunk pi nul, aya du ubeeka aji na bañaan:

29 « Nabiin nawin ñiint alon anţupnuŋ iko yi ndolun bti. Woon Krittu a i? »

30 Bapën ţi ubeeka aya du a.

31 Wal mënţ baţaşarul bawo ţi pkooţa aji na a : « Najukan, deeni. »

32 Kë aşë teem baka aji : « Dka pde pi nawoon naamme. »

33 Baţaşarul bawo ţi pşal aji me alon aţija ţij uko ude.

34 Kë Yetu aşë ji na baka : « Pde pi naan pawoon pdo uko wi anyilnuŋ ajaknuŋ ndo na pbaañëş ulempul.

35 Jëm naji naji : “uduka kli kbaakër kakit kaşë kabi” i? Dɕupan, nakatan kęş naten nɕteeh, ɲado bi kay kay pa kakit.

36 Kë nakit ado bi jun jun pyeenk baluk bi nul abot akit ɲdeey pa ubida wi mɲo, najaar na nakit bahilna balilan bukal batëb bti.

37 Ʀi uko mënt, uko wi bajakuɲ uwo manjoonan : Alon aji jaar, alon kakit.

38 Nji dyilan naya nakit uko wi nawoon naanjaari. Balon bado ulemp untamnuɲ, kë an naşë yeenk ulemp wi ujënk wi baka. »

39 Ʀi ubeeka wi mënt bañaan biki Famariya batum bafiyaar Yetu wi batiinkuɲ uko wi ñaaf aɕupuɲ Ʀi a aji : « Aɕupën iko yi ndoluɲ bti. »

40 Hënk, wi bañaan babin du a, bakooɕa aji aɕo na baka ; kë aɕo da ɲnuur ɲtëb.

41 Nɕup ɲi nul ɲado kë bañaan batum maakan kak bafiyaara ;

42 baji na ñaaf: « Mënt uko wi itupuɲ ɕaɲ ukaan kë ɲfiyaara ; un Ʀi ɲleefun ɲtiinka abot ame kë ul na manjoonan awoon Nabuuran bañaan bti. »

43 Wi Yetu aɕoon ɲnuur ɲtëb du Famariya, aşë pën da aya *Galilay.

44 Abi ɕup aji kë *Naɕupar Naşibaɕi aanji tiinkana du utaak wi nul.

45 Kë wi aşaan aban du Galilay, bañaan bamëbana bnuura Ʀiki wi bayaan *Ufettu wi Mbuur du Yerutalem bawin iko bti yi adoluɲ da.

Pjeban Ʀi abuk nalempar naşih

46 Yetu akak ubeeka wi Kana du *Galilay di abiin akakanaan meel ubiñu. Kë wal mënt alon

ti balempar naŕih baweek aloŋ i abukul amaakuŋ aŕe wo du Kapernawum.

⁴⁷ Wi atiinkuŋ kē Yetu awoona Yuda aban ti Galilay, aya du a, akooŕa aya ajeban abukul ŕiki amaak aňogan pkeŕ.

⁴⁸ Kē Yetu aŕe ji na a : « Woli naanwin mlagre na iko iňoŋarēnaan naanji nafiyaarēn. »

⁴⁹ Kē nalempar naŕih aŕe ji na a : « Naweeek, biin ji abuk naan abi akeŕ. »

⁵⁰ Kē aji na a : « Yaani, abuku awo najeb. »

Kē ñiintŕifiyaar uko wi Yetu ajakuluŋ, atool pya katohul.

⁵¹ Ahum nwo ti bgah, kē balemparul baŕe bi ayit na a aji na a abukul ajebi.

⁵² Ahepar baka wal wi amatrēnuŋ. Kē baji na a : « Takal da, uko ji uwoori uloolan wi pnak wi wi uleef ukakuŋ ajoobēŕ na a. »

⁵³ Aŕin napoŕ aleŕ kē wal mēntŕifiyaar wi wi Yetu ajakuluŋ: « Abuku awo najeb. » Wi wi aŕaanŕifiyaar Yetu ul na biki katohul bti.

⁵⁴ Uko waŋ uwoonŕifiyaar uko uňoŋarēnaan utēbantēn wi Yetu adoluŋ ti Galilay. Ado wa wi apēnnuŋ Yuda.

5

Pjeb pi naŕakmaan du Bettata

¹ Wi iko yaŋ iŕepuŋ, ufettu uloŋ wi bayuday uwoo, kē Yetu aŕe ya Yerutalem.

² Kē du Yerutalem ti kaňog « plēman pi ŕkaneel » uŕe ka, dko dloŋ dňownaani danwoonŕifiyaar na irakan kaňeen di bajaanŕifiyaar bado ti uŕup uhebēre Bettata*.

---

* **5:2 Bettata** : Baloŋ bapiit *Betetda*.

³ Țuŋ irakan mēnt, bamaakal batum maakan : bakuul, banknjiinkuŋ, na bambiinkniin, baji bapiinȚ da kayoonk meel manșinȚar ;

⁴ uwanjuȚ uloŋ wi Ajugun uji ubanle Țuŋ ubi kawala da, meel manșe kașinȚar ; anneejuŋ uteek wi meel manșinȚaruŋ pmaak pi akahan paji pabi jeb jeb.

⁵ Uka da wal mēnt ņiinȚ aloŋ andoli ņșubal iņeen-ŋwajanȚ na bakreŋ ņi aȚakmi.

⁶ Yetu awina kē apiinȚ da abot ame kē ujon wi aȚakmi aanhinan poș așe ji na a : « InȚal kajeb i? »

⁷ Kē ņiinȚ naȚakmaan ateema aji : « Naweeek, mēnka nin aloŋ anhiluŋ kaȚenkēn nwala du dko dņownaani woli meel manșinȚar, kē ji mbi ndo kaban, aloŋ aji do bi banēn da uteek. »

⁸ Kē așe ji na a : « NaȚiin, jejan iko yi ipiinȚnuŋ ipoș. »

⁹ Ți dko mēnt, kē ņiinȚ abi jeb jeb ajej iko yi apiinȚnuŋ apoș.

Kē unuur mēnt ușe wo *unuur wi pnoorfēn wi bayuday.

¹⁰ Baweeek biki bayuday baji na ņiinȚ i babaan ajeban jeban : « Unuur wi pnoorfēn uwo nȚa, bgah bi nja baneenan ikuȚa. »

¹¹ Kē ateem baka aji : « Anjebanaanuŋ ajakēn : “Jegan iko yi ipiinȚnuŋ ipoș.” »

¹² Kē bașe hepar aji : « ņȚaan ahon ajakiin jejan iko yi ipiinȚnuŋ ipoș ba? »

¹³ Kē i bajebanuŋ așe wo aamme ņaan mēnȚan, kē Yetu abot aneem Ți pntuk.

¹⁴ Wi uko waŋ uȚepuŋ, Yetu ayit na ņiinȚ i ajebanuŋ du *Katoh Kaweeek ki NașibaȚi așe ji na a : «

Hënkun ijebi, tañaanun pjuban ji uko untamun apel umbiin adolu umobu. »

¹⁵ Ñiinŋ aya wal mënŋ aŋup baweek biki bayuday aji Yetu ajebanulun.

¹⁶ Kë baweek biki bayuday başë jun phajan Yetu, ŋiki aji do iko mënŋ ŋi unuur wi pnoorfën.

¹⁷ Kë aşë ji na baka : « Paapa aji lempa lemp nnuur bti, kë nji kak mbot alemp. »

¹⁸ Uko waŋ ukaan kë baweek biki bayuday batamanaara taman ala pfiŋa ; baji baji mënŋ uko wi bgah baneenanun ŋi unuur wi pnoorfën tañ wi wi ajaan ado, abot aji ji Naşibaŋi awoon aşin kalinan uleeful na Naşibaŋi.

Mnhina mi Abuk Naşibaŋi

¹⁹ Yetu akak ayeenk bŋup aji na baka : « Na manjoonan dŋupan, Abuk Naşibaŋi aanhil pdo nin uko ulon bdidi'ul bë aanwin Aşin kë ado wa. Uko wi Aşin adolon, Abukul akak aji do wa.

²⁰ Naşibaŋi aŋal Abukul abot aji diimana iko yi ajaan ado ; alun kadiimana iko indëmun apel yi, inkŋun nañonar.

²¹ Kë jibi Naşibaŋi ajaan anaŋan bañaan ŋi pkeŋ kabot kawul baka ubida, hënk kak di di Abukul ajaan awul ñaan i adaton ubida.

²² Hënk kak, Naşibaŋi aankwayëş nin ñaan alon, awutar uko mënŋ bti Abukul,

²³ bañaan bti bahilna badëman Abukul jibi bajaan badëmana. Ñaan anwoon aanji dëman Abukul, aanji dëman Naşibaŋi anyilulun.

²⁴ Na manjoonan dŋupan, ñaan anktiinkun nŋup ŋi naan abot afiyaar Naşibaŋi anyilnun, aka ubida wi

mnto. N̄aan̄ mēnt̄ aankduknaana, apēnna du pkeṭ
abi ṭi ubida.

²⁵ « Na manjoonan dṭupan, wal ubi, hēnkuṭ da,
wi banwoon̄ du pkeṭ baktiinkuṭ pdiim pi Abuk
Naṣibaṭi, bankntiinkuṭ pa abi du a, baka ubida.

²⁶ Jibi Naṣibaṭi awoon̄ anjaan̄ awul ubida, hēnk
kak di di aṭenuṭ Abukul ado kawul ubida.

²⁷ Akak awula mn̄hina mi pwayēṣ ṭiki awo
*Abuk N̄iint̄.

²⁸ Nawutan kañon̄ar ṭi uko mēnt̄ ṭiki wal ubi wi
banwoon̄ du ih̄er meet̄ baktiinkuṭ pdiimul.

²⁹ Bandoluṭ bnuura bap̄en̄ kayeenk ubida, ban-
doluṭ buṭaan̄ baṣē bap̄en̄ pa Naṣibaṭi aji baduk-
naana awo i pkeṭ.

³⁰ Nji ṭi uleef naan, mēnhil pdo nin uko ulon̄,
pwayēṣ pi naan paji pawo p̄tool, ṭiki ṭi uleef naan,
mēnji kado uko wi nji n̄jalun̄, dji kawayēṣ jibi
anyiln̄uṭ ajaknuṭ. »

Uko wi baṭupuṭ ṭi Yetu

³¹ Yetu akak aji : « Woli nji ṭañ̄ kaṭuparuṭ bkow
naan uhinan kawo uunkwo manjoonan ṭi an.

³² Kē alon̄ aṣē aṭup ṭi uko wi naan, dme kē uko wi
akṭupuṭ ṭi nji uwo manjoonan.

³³ Nayil bañaan̄ du *Yowan, kē aṭupan uko un-
woon̄ manjoonan ṭi uko wi naan.

³⁴ Kē n̄ṣē wo mēnuma n̄aan̄ aṭuparaan, dṭup ṭup han̄
nahilna nabuur.

³⁵ « Yowan abi wo unkaniya unkt̄eruṭ ajeehan
d̄ko, kē nadat n̄wal n̄lon̄ pwo ṭi bjeehi na mnlilan
wi naktiinkuṭ uko wi aṭupanaṭ.

³⁶ Nji, dka uko unkyuujun uko wi nwoon apel wi Yowan aɕupanaŋ: iko yi Paapa aɕu'enuŋ pdo, yi nji kadolun, idiiman kë Paapa ayilnuŋ.

³⁷ Kë Paapa anyilnuŋ ul ɕi uleeful aɕup ɕi uko wi naan. Naambaan katiinka pdiimul, këme kame jibi anaami.

³⁸ Kë jibi nawoon naanfiyaar i ayilun, nadiiman kë naambaan kamëbanaara uɕup wi nul.

³⁹ Naji najuk Ulibra wi Naɕibaɕi bnuura, ɕiki naɕal kë ɕi wa di di nakkaanun ubida wi mnɕo. Kë Ulibra wi Naɕibaɕi mënɕ uɕupun uko wi taan.

⁴⁰ Kë an naɕë wo naanŋal pbi ɕi nji kakaana ubida.

⁴¹ « Mënkyeenkna mndëm ɕi bañaan.

⁴² Dme an, naanŋal Naɕibaɕi na manjoonan.

⁴³ Dbi ɕi katim ki Paapa, kë naanyeenkën ; alon abile bdidi'ul, nayeenka.

⁴⁴ Hum di di nahilun kafiyaarën, an nanjaan nadëman ŋleefan kaɕë wo naanji nala mndëm mi Naɕibaɕi anwoon aloolan?

⁴⁵ Nawutan kaɕal kaji dlun kakeeɕaaran du Paapa. Moyit i nahaɕun akkeeɕaaranan.

⁴⁶ Woli nafiyaar lah *Moyit, nakak kafiyaarën, ɕiki apiit piit uko wi naan.

⁴⁷ Bë woli naanfiyaar uko wi apiitun, hum di di nakfiyaaranun uko wi nji kaɕupun? »

6

Pntuk pweek pi Yetu ade de'anun

(Maci 14.13-21; Marku 6.30-44; Luk 9.10-17)

¹ Wi iko yan iɕëpun, Yetu amuur *bdëk bi Galilay (bul bi bajaan bado kak bdëk bi Tiberiyad).

² Bañaan batum bawo ti ptaşa wi bawinun iko iñojarënaan yi akdolon ti bamaakal.

³ Aya apaya du pnkun ato da na başaşarul.

⁴ Ufettu wi bayuday wi bajaan bado *Ufettu wi Mbuur uñoğ wal mënş.

⁵ Yetu akat kës, awin bañaan batum kë bakbi du a, aşë ji na Filip : « Tuş di di nkyaan kanugna ipoom kawul bañaan biki bti bade? »

⁶ Aşup han katenna Filip, tiki ul ti uleeful ame uko wi akdolon.

⁷ Filip ateema aji : « Baluk bi kli bakren baandoo kës pa ñaan andoli ayeenk bndun. »

⁸ Andre, naşaşarul alon anwoon abuk aşin Timon Piyeer aji na a :

⁹ « Napoş alon awo ti na ipoom* kañeen na nşëb nşëb ; iko mënş ikës uko ulon pa bañaan biki bti i? »

¹⁰ Kë Yetu aşë ji na baka : « Nadolan bañaan başo bnuura. » Pjaagal paşum ti dko mënş, kë bañaan başoo. Biinş bawo uko ji iñeen-week nyaaş iñeen-kañeen (5000).

¹¹ Yetu ajej ipoom, abeeb Naşibaşi aşë faaş ya bañaan abot ado han kak na nşëb. Ñaan andoli aji yeenk uko wi akdeen.

¹² Wi badeen bti ayok, kë aşë ji na başaşarul : « Naşonkaan iko indukiin, nin uko ulon uwut katoka. »

¹³ Başonkan iko bti indukiin, kë itum kkaar iñeen na ktëb. Iko mënş bti ipenna ti ipoom kañeen yun.

¹⁴ Wi bañaan bawinun uko uñojarënaan wi adolon, aşë ji : « Na manjoonan i awoon *Naşupar Naşibaşi anwoon i pbi ti mboş. »

---

* **6:9** Ipoom mënş bado ya na uko unnaamun na maaj ; yul iyojnun preeş ti ipoom bti.

15 Wal mēnt̄ kē Yetu ašē yikrēn kē baŋal kamoba kadola awo naših, ašē ʔi aya agaag du pnkuŋ.

Yetu apoš ʔi bdēk

(Maci 14.13; Markut 6.45-52)

16 Wi utaakal ubanuŋ, baʔašar Yetu baya bdēk,

17 bapaya ʔi bʔeem, atool pya du plut du Kapernawum. Unuur udo bi yob yob, kē Yetu akak awo aando bi du baka.

18 Baya aban ʔuŋ kē ukēk ušē unaʔa, kē bdēk baʔuunki.

19 Wi bapaatuŋ uko ji ŋkilometēr kañeen kēme paaj, ašē win Yetu kē akpoš ʔi meel duuʔ abi du bʔeem bi bawoon, balēnk wal mēnt̄.

20 Kē ašē ji na baka : « Nji a, nawutan kalēnk. »

21 Baŋal pdo apaya ʔi bʔeem, ašē kur aban du pkay.

Yetu, pde panjaan pawul ubida

(Natenan ʔi Maci 14.34-36; Markut 6.53-56)

22 Na nfa, pnt̄uk pi bañaan panwoon du bdēk umban wundu paleš kē bʔeem bloolan bawohan da takal abot ame kē Yetu aampaya ʔi bʔeem na baʔašarul, bukal ʔañ bayaan.

23 Kē wal mēnt̄ kak, iʔeem ilon kē iʔē bi du dko di bañaan babiin adeena ipoom wi Yetu Ajugun abeebuŋ Našibaʔi.

24 Wi bañaan bawinuŋ kē Yetu aanwo da, baʔašarul kak kē baanwo da, bapaya ʔi iʔeem aya praba du Kapernawum.

25 Wi bayaan awina du plut ašē ji na a : « Najukan, lum di di ibanun ʔi ba? »

26 Kē Yetu ateem baka aji : « Na manjooonan dʔupan, mēnt̄ pdo na pyikrēn iko iñoŋarēnaan yi

nawinun pakaan̄ kē nakla'ēn, nala'ēn la ūiki nade ipoom ayok.

27 Nawutan kado kalemp pa pde pankmbaan̄, nadoon kalemp pa pde panjaan̄ pawul ubida wi mn̄to, pi *Abuk Ņiint̄ aklun̄ kawulan. Naŕibaŕi Aŕin adiimanan bnuura kē ul awoona du a. »

28 Wal mēnt̄ kē baŕē hepara aji : « we wi ņwoon̄ kado kado, kahilna kawo ūi uko wi Naŕibaŕi aŕalun̄? »

29 Kē Yetu ateem baka aji : « Pdo uko wi Naŕibaŕi aŕalun̄ pawo pfiyaar ņaan̄ i ayilun̄. »

30 Wi wi baŕaan̄ aji na a : « Dolan uko unkyuujun̄ kē ņwo i kafiyaaru. We wi ibaan̄ ado? »

31 Bateem nja bade uko wi bajaan̄ bado “Mana” du *pndiiŕ, jibi upiitaniin̄ ūi Ulibra wi Naŕibaŕi aji : “Awul baka kē bade pde panwoonun̄ baŕi.”[☆] »

32 Kē Yetu aŕē teem baka aji : « Na manjoonan dŕupan, *Moyit̄ aanwulan pde panwoonun̄ baŕi, Paapa akwulanan̄ pde panwoonun̄ baŕi na manjoonan.

33 Pde pi Naŕibaŕi pawo anwalnaaniin̄ baŕi abot awul umundu ubida. »

34 Kē baŕē ji na a : « Naweeek, wulun pde mēnt̄ unuur unwoon̄. »

35 Kē aji na baka : « Nji, dwoon̄ pde panjaan̄ pawul ubida. Ņaan̄ ankmbiin̄ ūi nji, nin ubon uunkak ade'a, kē ņaan̄ anfiyaarnun̄, nin udaan uunkak aŕja.

36 Kē nŕē ŕupan, nawinēn aŕē wo naanfiyaarēn.

37 Kē baŕaan̄ bti biki Paapa akwulnun̄ balun̄ kabi ūi nji, kē ņaan̄ ankmbiin̄ ūi nji, nin mēnkdooka.

☆ 6:31 Ppēn 16.4; Kaŕnaam 78.24.

38 Mënwalnaana du baṭi pa pdo uko unlilnuṅ, dbi bi pdo uko wi anyilnuṅ aṅaluṅ ndo.

39 Kë uko wi anyilnuṅ aṅaluṅ, uwo nwut kanee-mandën nin aloṅ ṭi biki awulnuṅ, nṣë naṭan baka ṭi pkeṭ ṭi unuur ubaañṣaani.

40 Uko wi Paapa aṅaluṅ wii wi : ñaaṅ andekuṅ kēṣ ṭi nji Abukul abot afiyaaraan aka ubida wi mṅṭo, nṣë naṭana ṭi unuur ubaañṣaani. »

41 Wi ajakuṅ haṅ, kë bayuday baloṅ banwoonṅ da baṣë ṅur ṅuran ṭiki aji ul awoonṅ pde panwoonṅ baṭi.

42 Bawo ṭi pṭiini aji : « I mēntṅ, aanwo Yetu abuk Yotef i? ṅme aṣin na anin bnuura. Hum di ahiniṅ hēnkuṅ kaji awoona baṭi ba? »

43 Kë Yetu aṣë teem baka aji : « Naṭañaan pdo kaṅur ṅuran.

44 Nin aloṅ aanhılan pbi ṭi nji bë mēntṅ Paapa anyilnuṅ aṭijuluṅ, kë nji nṣë luṅ kanaṭana ṭi unuur ubaañṣaani.

45 *Naṭupar Naṣibaṭi apiit aji : “*Naṣibaṭi aluṅ ka-jukan baka bukal bti.*”[☆] Ñaaṅ anktiinkuṅ Paapa abot amēban pjukan pi nul, abi du nji.

46 Nin ñaaṅ aambaṅ kawin Naṣibaṭi Paapa bë mēntṅ anwoonṅ du a ; ul ṭañ awinuṅ Aṣin.

47 Dṭupan na manjoonan, ñaaṅ anfiyaarnuṅ aka ubida wi mṅṭo.

48 Nji dwoonṅ pde panjaanṅ pawul ubida.

49 Baṣinan bade pde pi bajaanṅ bado Mana du pndiiṣ abaa keṭa keṭ.

50 Kë pde panwoonṅ baṭi, pi ñaaṅ akdeenṅ kaṣë kawo aankeṭ paṣë wo pii pi.

☆ 6:45 Itayi 54.13.

51 Nji dwoon pde panwoon na ubida, panwal-naaniin baƙi. Woli ñaan ade pde mēnt, aka ubida wi mnto. Pde mēnt pawoon uleef naan wi nji kalun kawul, umundu ukaana ubida. »

52 Bayuday balon bawo wal mēnt ƙi plaƙar aji : « Hum di di ahilun kawulun uleeful nde? »

53 Kē Yetu ašē ji na baka : « Na manjoonan dƙupan, woli naande uleef wi *Abuk Ñiint akut awo naandaan pñaakul, naankwo na ubida.

54 Ñaan ankdeen uleef naan kakut kadaan pñaak pi naan aka ubida wi mnto, nšē naƙana ƙi pkeƙ ƙi unuur ubaañsaani.

55 Uleef naan uwo pde na manjoonan, kē pñaak pi naan pawo poot na manjoonan.

56 Ñaan ankdeen uleef naan kakut kadaan pñaak pi naan amēbandēr na nji mbot nwo na a.

57 Paapa anwoon ukumpēs wi ubida ayilnun kē mbot akaana ubida ƙi a. Hēnk di di ñaan ankde'ēnun akƙēpnun ƙi nji kaka ubida.

58 Pde panwoonun baƙi pii pi ; paanwo ji pi bašinan babiin ade abaa keƙa keƙ. Ñaan ankdeen pde pi alun kaka ubida wi mnto. »

59 Yetu aƙup uko waƙ wi akjukanun du *katoƙ kañehanaani du Kapernawum.

60 Baƙašar Yetu batum, wi batiinkun uƙup waƙ, ašē ji : « Uƙup wi udiƙi! Ñaan aanhilan ptiink wa? »

61 Yetu, ame ƙi uleeful kē baƙašarul bawo ƙi pnur nƙuran ƙi uko wi aƙupun ašē ji na baka : « Uko waƙ udolan naƙaƙan pfiyaar i?

62 Kē woli nalun awin *Abuk Ñiint kē akpaya pkak du baƙi bi awoonun, nabaa do hum?

⁶³ Uhaaş wi Naşibaţi ujaan uwul ubida, ñaan najën aanwo nin ukoolan. Nŋup ŋi nji nŋupanaŋ ɲado Uhaaş wi Naşibaţi na ubida ɲabi ŋi an.

⁶⁴ Kë uşë ka ŋi an bañaan balon banwoon baanfiyaarën. » Yetu ado bi meha me du ujuni banwoon baankfiyaara abot ame anklun kawaapa.

⁶⁵ Aji na baka kak : « Uko wan ukaan kë njakan nin ñaan aanhil kabi du nji bë mënŋ Paapa aŋenulun uko mënŋ. »

⁶⁶ ŋi wal mënŋ kë baŋaşar Yetu batum başë deka kafet, baankak aŋaşa.

⁶⁷ Kë aşë ji na baŋaşarul iñeen na batëb : « An kak naya kadukën i? »

⁶⁸ Fimon Piyeer ateema aji na a : « Ajugun kabaa kaya du in ba? Iwoon na nŋup ɲanjaan ɲawul ubida wi mnŋo.

⁶⁹ Nfiyaaru abot ame kë iwi iwoon ñaan nayimanaan i Naşibaţi ayilun. »

⁷⁰ Kë Yetu aşë ji na baka : « Mënŋ nji ddatanaŋ an baŋaşar naan iñeen na batëb i? Kë alon ŋi an aşë wo unŋaayi. »

⁷¹ Aŋiiniyaan wal mënŋ Yuda abuk Fimon Itkariyot, anwoon alon ŋi baŋaşarul iñeen na batëb, aşë lun kawaapa.

7

Yetu du Ufettu wi iloona

¹ Wi iko yan itëpun, Yetu awo ŋi pñaay na utaak wi Galilay, aanjal pdo kañaay na utaak wi Yuda ŋiki bala pfiŋa.

² Ufettu wi *bayuday wi bajaan bado *ufettu wi iloona uñog wal mënŋ.

³ Kë baṭa'ul baṣë ji na a : « Wutan kaduka ṭi, yaan Yuda baṭaṣaru bahilna kak bawin iko yi ijaan kdo.

⁴ Ñaaṅ aanji mena woli aṅal iko yi akdolun iwinaana. Jibi ikdolun iko yaṅ, pënan iwinaana ṭi bañaan. »

⁵ Baṭiini haṅ ṭiki baanfiyaara.

⁶ Kë Yetu aṣë ji na baka : « Wal wi naan uundo bi ban, kë ṅwal bti ṅaṣë nuura pa an, nado uko wi naṅaluṅ.

⁷ Bañaan biki umundu baanhilan ppokan, kë nji baṣë pokën ṭiki dji kaṭup kaji iko yi bakdolun iwuṭi.

⁸ An, nayaan ufettu, nji mënkyaa, ṭiki wal wi naan uundo bi ban. »

⁹ Wi ajakuṅ haṅ aṣë duka du Galilay.

¹⁰ Kë wi baṭa'ul bayaan du ufettu, kë aṣë naṭa aya da bë nin ñaan aammee.

¹¹ Baweek biki bayuday bawo ṭi pla'a ṭi wal wi ufettu aṣë ji : « Awo ṭun ba? »

¹² Ṭi pntuk pi bañaan pambiin ufettu bhoopaṭër baṭum maakan ṭi uko wi nul. Balon baji baji awo ñaan nado bnuura, balon kaji aji fël bañaan.

¹³ Kë nin alon kakṣa aṣë wo aanṭiiniyaan uko wi nul kë bañaan batee, ṭiki baṭi baweek biki baka.

¹⁴ Bañaan baya ado ban ṭi ptoof pi kanëm ki ufettu, kë Yetu aṣë ya du *Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi awo ṭi pjukan.

¹⁵ Bayuday bañoṅar aṣë hepar aji : « Hum di di ameeṅ iko yi bë aanjuki? »

¹⁶ Kë Yetu aṣë teem baka aji : « Pjukan pi naan paampëna ṭi nji, pawoona du anyilnuṅ.

17 Woli ñaaŋ aŋal pdo uko wi Naşibaŋi aŋaluŋ, ayikrën me pjukan pi naan pawoona du a, këme uko wi nji kaŋupuŋ uwoona ŋi nji ŋaŋ.

18 Woli uwoona ŋi nji nawin kë dla la mndëm mi uleef naan, kë woli dla mndëm mi anyilnuŋ, kawo ñaaŋ i manjoonan, anwoon natool.

19 *Moyit aanwulan *Bgah i? Kë nin aloŋ ŋi an aşë wo aanji do uko bti wi bajakuŋ. We ukaan kë nakdo na pfiŋën ba? »

20 Kë bañaan başë teema aji : « Iwo na untaayi. In aklaan pfiŋu ba? »

21 Kë Yetu atem baka aji : « Ddola mlagre mloolan, kë naşë ñoŋar.

22 Moyit aŋu'an pwala katëmp kë paşë wo paanwoona du a, pawoona du bateem nja, kë naşë ji nawalan ñaaŋ katëmp ŋi unuur wi pnoorfën.

23 Hënkuŋ, naji nawalan ñaaŋ katëmp ŋi unuur wi pnoorfën kë uunwo uko wi Bgah bi Moyit baneenanuŋ. Kë hum di di nahilanuŋ kadeebaŋëraan ŋiki djeban ñaaŋ bti ŋi unuur wi pnoorfën?

24 Nawutan kado kawayëş jibi nawinaruŋ uko, nadoon kawayëş na manjoonan. »

Yetu awoha Krittü i?

25 Wal mënt bañaan baloŋ biki Yerutalem bawo ŋi phepar aji : « Mënt i i baklaan pfiŋ i?

26 Kë aşë wo awi, aŋup ŋi kadun ki bañaan, baanjaka nin uko uloŋ. Om baweek biki nja başal aji awo *Krittü na manjoonan?

27 Kë un nşë me dko di ñaaŋ i awoonuŋ ; woli Krittü abi, nin aloŋ aankme dko di awoonuŋ. »

28 Kë Yetu, anhumuŋ du *Katoh Kaweek ki Naşibaŋi aşë huuran aji : « Naji name'ën abot ame

dko di nwoonuŋ. Nji mëmbi bi bdidi naan, anwoon manjoonan ayilnuŋ. Naamme'a,

²⁹ kë nji nşë me'a ŋiki dwoona du a, kë ul ayilnuŋ.
»

³⁰ Bado na pmoba wal mënt, kë nin aloŋ aşë wo aambana ban ŋiki wal wi nul uundobi ban.

³¹ Kë ŋi bañaan banwoon da, batum bafiyaar Yetu aşë ŋiini aji : « Woli *Krittu aluŋ abi, adola iko inŋonjarënuŋ impeli yi i akdolun i? »

³² Bafaritay batiink kë bañaan bakŋur ŋuran uko mënt ŋi Yetu, kë baŋenan baweek na bafaritay başë yil bayen bamoba.

³³ Kë Yetu aşë ji : « Dwo na an ŋwal ŋntiinku kak, kaşë kakak du anyilnuŋ.

³⁴ Naluŋ kado kala'en bë naankwinën ; kë dko di nji kawoon, naankhil pbi da. »

³⁵ Bayuday bahepar ŋi ptoof pi baka aji : « Ťuŋ di di akyaan kë ŋënkwinä? Aya du bayiŋ nja banwayşëruŋ du banwoon baanwo bayuday kaşë kajukan banwoon baanwo bayuday i?

³⁶ We wi aŋaluŋ pŋup hënk wi ajakuŋ: “Naluŋ kado kala'en bë naankwinën ; kë dko di nji kawoon naankhil pbi da.” »

Meel manjaan manwul ubida

³⁷ Ťi unuur ubaañsaani unwoon unuur uweek wi ufettu, Yetu anaŋ aşë huuran aji : « Woli udaan uŋij ñaan, abiin ŋi nji, ñaan anfiyaarnuŋ,

³⁸ adaanan. *Ulibra wi Naşibaŋi uji : “Meel mntum manjaan manwul ubida manluŋ kado kapëna ŋi a ji ukumpëş.” »

39 Yetu aṭiiniyaan ṭiiniyaan wal mēnt̄ Uhaaş wi Naşibaṭi wi banfiyaaruluṅ bawoon biki kabi kayeenk. Naşibaṭi aandobi wul Uhaaşul wal mēnt̄ ṭiki aando bi dēman Yetu.

Blaṭar ṭi uko wi Yetu

40 Bañaan baloṅ ṭi pntuk, wi batiinkuṅ uko wi Yetu ajakuṅ aṣe ji : « Na manjoonan ñaan i awoon *Naṭupar Naşibaṭi! »

41 Baloṅ baji : « Awo *Krittu! » Kē baloṅ bakji : « Krittu awo i kapēna *Galilay i? »

42 Baampiit ṭi *Ulibra wi Naşibaṭi aji Krittu awo i pntaali pi *Dayiṭ kapēna Betleyem ubeeka wi Dayiṭ i? »

43 Wal mēnt̄ kē bañaan başe wo ṭi plaṭar ṭi uko wi Yetu.

44 Baloṅ ṭi baka baṅal pmoba, kē nin aloṅ aṣe wo aampafa paf kañen.

45 Bayeṅ bakak du baṭeṅan baweek na bafaritay, kē bukuṅ başe hepar baka uko unkayi kē baanṭij Yetu.

46 Kē bateem baka aji : « Nin ñaan aambaan kaṭiiniyaara ji a. »

47 Kē bafaritay başe ji na baka : « Naṅal kaji aguuran an kak? »

48 Aloṅ ṭi baweek biki nja kēme ṭi bafaritay aṭiyaara i? »

49 Kē pntuk pi bañaan panktaşuluṅ paşe wo paamme *Bgah bi Moyit, pafēpanaa. »

50 Wal mēnt̄ kē aloṅ ṭi bafaritay i katim kawoon Nikodem ambiin aya du Yetu aṣe ji na baka :

51 « Bgah bi nja badinan baji ñaan aduknaana bē baandun atiinka kame uko wi adoluṅ i? »

⁵² Kë bateema aji : « Iwi kakiwo i Galilayi? Tenan bnuura, iwin kë mënt du Galilay di di *Naṭupar Naṣibaṭi akpënnuṅ. » [

⁵³ Kë baṣë ṭiiṣ andoli du katohul.]

8

Yeṭu na ñaaṭ anjubanṅ pjuban pi piint

[¹ Kë Yeṭu aṣë ya du Pnkuṅ pi Mnoliwera*.

² Na nfa kub kë aṣë kak du *Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi, kë bañaanṅ bṭi bakbi'a bi du a. Aṭo, aṣë jun pjukan baka.

³ Kë *bajukan Bgah na *bafaritay baṣë ṭija ñaaṭ alonṅ i bamobunṅ kë akpiintṅ na ñiintṅ anwoonṅ aanwo ayinul. Babi anaṭana ṭi ptoof pi bañaanṅ,

⁴ aṣë ji na Yeṭu : « Najukan, bamob ñaaṭ i kë akpiintṅ na ñiintṅ anwoonṅ aanwo ayinul.

⁵ Kë *Moyit aṣë ji na nja ṭi *Bgah aji baatṅ mëntṅ bawo katap baka mṅlaak badoo baketṅ. Kë iwi, we wi iṣaluṅ ṭi uko mëntṅ? »

⁶ Baṭiini ṭiini haṅ kaṭaawanaana, kahilna kaka uko wi baktaparuli bṭup.

Kë Yeṭu aṣë juṭ apiitṅ ṭi mboṣ na pkoñ.

⁷ Jibi bakheparaarulunṅ hepar, kë Yeṭu aṣë het aji na baka : « Anwoonṅ aambaanṅ kajubanaara ṭi an, atapana plaak uteek. »

⁸ Wi ajakuṅ haṅ aṣë kak ajuṭ apiitṅ ṭi mboṣ.

⁹ Wi bañaanṅ bukuṅ batiinkunṅ uṭup waṅ bajun abuyësaana aloolan aloolan, ajunna bantohi. Yeṭu kë aduka aloolan na ñaaṭ ṭañ, kë anaṭ ṭi kadunul.

---

* **8:1** *Pnkuṅ pi Mnoliwera* : “Mont des Oliviers, Monti de Oliveira, Mount of Olives.”

10 Yetu ahēt wal mēnt̄ ašē ji na a : « Bant̄ijiin̄ ṭi bawo ṭuṅ ba? Nin aloṅ aan̄ji iwo i kakeṭ? »

11 Kē atēem aji : « Nin aloṅ Nawēek. »

Kē Yetu akak aji na a : « Nji kak, mēnk̄ji kē iwo i kakeṭ. Yaan na bgahu, iṣē iṭañan̄ p̄juban. »]

Yetu bjeehi bi umundu

12 Yetu akak aṭiini na bañaan̄ aji na baka : « Nji, dwoon̄ bjeehi bi umundu, ñaan̄ an̄kṭaşun̄, aankdo kapoṣ ṭi bdēm, aka bjeehi banjaan̄ bawul ubida. »

13 Kē bafaritay baṣē ji na a : « Iwi, iji kṭupar uleefu, ṅēnhinan̄ kadinan̄ kē uko wi iṭṭupun̄ uwo man̄joonan. »

14 Kē Yetu ašē teem baka aji : « Woli ddoo ṭupar uleef naan, uko wi nji kaṭupun̄ ujoonan̄i, nji dme dko di nwoonun̄ abot ame di nji kayaan̄, kē an naṣē wo naamme dko di nwoonun̄ na di nji kayaan̄.

15 An, naji nawayēṣ ji bañaan̄ bajēn, nji, mēnji kawayēṣ nin ñaan̄.

16 Kē woli dbi wo i kawayēṣ, pwayēṣ pi naan̄ paji pajoonan, ṭiki mēnt̄ nji ṭañ nji kawayēṣun̄, Paapa anyiln̄un̄ awo na nji.

17 « Bapiit̄ ṭi *Ulibra wi Bgah bi nan̄ aji banuma bañaan̄ batēb kadiimanan̄ kē uko un̄ṭupun̄ ujoonan̄i.

18 Nji dṭupar uleef naan, kē Paapa anyiln̄un̄ abot aji ṭuparaan. »

19 Bahepara wal mēnt̄ aji : « Ṣaaṣ awo ṭuṅ ba? »

Kē atēem baka aji : « Naamme'ēn̄ abot awo naamme Paapa! Woli name'ēn̄ lah, name kak Paapa. »

²⁰ Yetu aṭiini haṅ wi akjukanuṅ bañaanṅ du dko di *Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi di bajaanṅ bawatna itaka. Kē nin alonṅ aammoba, ṭiki wal wi nul uundobi ban.

²¹ Yetu akak aji na baka : « Dya, kē naṣē luṅ kado kala'ēn, nalunṅ kakeṭ na ipekadu yi nan. Naanhil pya dko di nji kayaanṅ. »

²² Kē baṣē ji wal mēntṅ : « Wom aṅal ṅal kafinṅ uleeful wi ajakuṅ dko di akyaanṅ ṅēnhil kaya da. »

²³ Kē Yetu aṣē ji na baka : « An nawo biki mboṣ, kē nji nṣē wo i baṭi. Nawo biki umundu wi, nji kē nṣē wo mēnwo i wa.

²⁴ Uko waṅ ukaanṅ kē nji na an, nakeṭ na ipekadu yi nan. Dṭupan, woli naanfiyaar kē nji dwoonṅ, Anwoonṅ[☆], nakeṭ na ipekadu yi nan. »

²⁵ Kē baṣē hepara aji : « Iwo in ba? »

Kē ateem baka aji : « Dwo ṅaanṅ i nji kajakananṅ undiimaan aji dwoo[†].

²⁶ Dka iko itum yi pṭup ṭi an inkṭuunṅ nji naduk-naanaa. Uko wi njaanṅ kaṭup bañaanṅ dṭiinkna wa du anyilnuṅ, ul anwoonṅ ṅaanṅ i manjoonan. »

²⁷ Baanyikrēn wal mēntṅ kē aṭiiniyaan ṭiiniyaan Aṣin.

²⁸ Akak aji na baka : « Woli nalunṅ adeenṅ *Abuk ṅiintṅ, naṣē me kē nji dwoonṅ anwoonṅ abot awo mēnji kado nin uko ulonṅ bḍidi naan, dji kaṭup uko wi Paapa ajukanaanṅ.

²⁹ Kē anyilnuṅ abot awo na nji, aanwutēn kē nwo aloolan. Dji kado uko wi aṅaluṅ unuur un-jinṭi. »

[☆] **8:24** Natenan ṭi Ppēn 3.14-15.   [†] **8:25** Balonṅ bapiit aji : « We ukaanṅ kē nwo i kado kaṭiini na an. »

30 Wi Yetu aktupun han kë bañaan batum başë fiyaara.

Banwoon babuk Abraham na manjoonan

31 Yetu aji na *bayuday banjakun bafiyaara : « Woli namëban uko wi ntupanan bnuura, nawo başaşar naan na manjoonan.

32 Nalun kame manjoonan, manjoonan mënş mankun kabuuranan. »

33 Kë bateema aji : « Nwo biki pntaali pi *Abraham, kë nin ñaan aambaan kajuukntënun. Hum di di ihilun kaji nluş kabuur? »

34 Kë aşë teem baka aji : « Dtupan na manjoonan, ñaan anjaan ado buşaan, pekadu daji dakakana awo nalempar da kabot kajuukntëna.

35 Nalemp aanji wo şı katoh te mnto, abuk ka ajaan awo da te mnto.

36 Woli Abuk Naşibaşı abuuranan, nabuur na manjoonan.

37 Dme kë nawo biki pntaali pi *Abraham, kë naşë la pfiñen, şiki ntup ni naan ñaanhil pban du itëban.

38 Dji kaşup uko wi nwinun du Paapa, kë an nakdo uko wi natiinknun du aşinan. »

39 Kë başë teema aji : « Abraham awoon aşinun. »

Kë aji na baka : « Woli nawo lah babuk Abraham, nado kado iko yi ajaan ado.

40 Hënkun kë naşë nal pfiñen ni nwoon ñaan ankşupanan manjoonan mi ntiinknun du Naşibaşı, Abraham aando han.

41 Kë an, naşë ji nado iko yi aşinan akdolun. »

Kë baji na a : « Un, aninun aanwo naşuunk, aşinun awoha alookan : Naşibaşı a. »

42 Kë ateem aji : « Woli Naşibaţi awoon lah aşinan, naŋalën ŧiki dwoona du a abi, mëmbi bi bdidi naan, ul ayilnuŋ.

43 We ukaan kë naanji nate nŧup ŋi naan ba? Naanhil hil ptiink uko wi nŧupanaŋ.

44 Nawo babuk *Untaayi Uweek kë iko yi aşinan aŋaluŋ yi yi najaan naŋal kado kado. Du ujuni adobi woha wo nafiŋ bañaan, nin aanji ŧup manjoonan, ŧiki manjoonan maanwo ŧi a. Woli aŧilan aji do uko wi awoon, ŧiki awo naŧilan abot awo aşin baŧilan.

45 Nji dji kaŧupan manjoonan ukaan naanfiyaarën.

46 Ahoŋ ŧi an ahilanuŋ hilan kadiiman kë djubani? Kë woli dŧup manjoonan, we ukaan kë naanfiyarën ba?

47 Ŋaan anwoon i Naşibaţi aji tiink nŧup ŋi nul ; naanji natiink ŋa, ŧiki naanwo biki Naşibaţi. »

48 Kë *bayuday başë teem Yetu aji : « Njënfaŋuŋ i, wi ŋjakuŋ aji iwo i uŧaak wi *Famariya akuŧ aji iwo na untaayi i? »

49 Kë ateem baka aji : « Mënwo na untaayi, dji kadëman Paapa, kë an naşë la pkowandënën.

50 Mënkla mndëm pa uleef naan, aloŋ aklaan ma pa nji, ul akluŋ kayuuj uko wi ŋaan andoli awoon na manjoonan.

51 Dŧupan na manjoonan, woli ŋaan amëban uŧup wi naan nin aankkeŧ. »

52 Kë *bayuday başë ji na a : « Nyikrën hënkuŋ na manjoonan kë iwo na untaayi. *Abraham akeŧi, kë *baŧupar Naşibaţi bakak akeŧ, kë işë ji : “Woli ŋaan amëban uŧup wi naan, aankkeŧ nin.”

53 Idëm apel Abraham aşin nja ankeţun i na baţupar Naşibaţi bankaaj akeţ? Işal aji iwo in ba?
»

54 Kë Yetu aşë teem baka aji : « Woli ddëman dëman lah bkow naan nji  i uleef naan, mndëm mi naan maankwo nin ukoolan. Paapa akdëmanaanun, ul i najaaj na iiniyaan kaji awo Naşibaţi inan,

55 aşë wo naamme'a. Nji, kë nşë me'a. Woli dji lah mëmme'a kawo naţilan ji an. Kë nşë me'a abot amëban uţup wi nul.

56 Abraham aşinan alilan maakan wi aşalun kë alun kawin unuur wi naan. Awin wa aşë wo  i mnlilan. »

57 Kë bayuday başë ji na a wal mënt: « Iindo ka ka nşubal i een ka een aşë ji iwi iwinun Abraham!
»

58 Kë aji na baka : « D upan na manjoonan, ji Abraham abi ado kawo, nji dwoo. »

59 Bajej wal mënt mnlak katapa, kë aşë mena apën  i *Katoh Kaweek ki Naşibaţi.

9

Pjeb pi nakuul i kabuka

1 Yetu awo  i bgah aşë win  iint alon ambukiin awo nakuul.

2 Kë ba aşarul başë hepara aji : « Najukan, we ukaaj kë  iint i abuka awo nakuul ba? In ajubanun ba? Ul a këme bajugul? »

3 Kë Yetu ateem aji : « Mënt pjuban pi nul pa këme pi bajugul, uko mënt uwo wo, iko inuura yi Naşibaţi ajaaj ado ihilna iwinana  i a.

⁴ Wi unuur uhumuñ, ñwo i kado ulemp wi anyil-nuñ, utejan ubi wi nin ñaañ awoon aankhil ulemp.

⁵ Jibi nhumuñ ɽi umundu, dwo bjeehi bi wa. »

⁶ Wi Yetu ajakuñ hañ, ašë tēfjēr mboş anag akēr ɽi kēş ki nakuul,

⁷ ašë ji na a : « Yaan iñowa du dko di meel di badoluñ du Filowe. » (Filowe dawoon nayili.) Kē nakuul ayaa, aya añowa, ašë wuğša, abi kawin win bnuura.

⁸ Bakiñtuł na bañaañ banjonuñ kawina kē aji ñehan baji wal mēnt: « Mēnt i ajaañ aɽo bñehan du i? »

⁹ Balon baji : « Ul a. »

Kē balon baji : « Mēnt ul a, anaama naam. »

Ul kē ašë ji : « Nji a. »

¹⁰ Kē başë hepara aji : « Ido do hum adoo kak awin ba? »

¹¹ Kē ateam aji : « Ñiint i bajaañ bado Yetu añowanuñ mboş na işuuñ akērēn ɽi kēş ašë ji na nji nya nñowa du Filowe, kē nya añowa, ašë bi kawin win. »

¹² Kē başë ji na a : « Ñiint mēnt awo ɽuñ? »

Kē ateam aji : « Mēmmee. »

¹³ Bajej wal mēnt ñiint añooɽ du *bafaritay.

¹⁴ Kē unuur wi Yetu ašaañ añowan mboş na işuuñ ajebanaan nakuul kē uşë wo *unuur wi pnoorfēn wi bayuday.

¹⁵ Uko wañ ukaañ kē bafaritay bahepar ñiint uko wi adoluñ adoo win hēnkuñ. Kē ateam aji : « Akērēn mboş ɽi kēş, kē nya añowa abi kawin win. »

¹⁶ Bafaritay balon kē başë ji : « Ñaañ andoluñ uko wi aanwo i Naşibaɽi ɽiki aanji ɽaş uko wi bgah bajakuñ ɽi uko wi unuur wi pnoorfēn. »

Kë baloŋ baji : « Hum di di ñaaŋ nado buŋaan ahilanuŋ kado iko iñoŋarënaan mënŋ. » Baankak atiinkar wal mënŋ.

17 Wi wi baŋaaŋ aji kak na nakuul i bajebanuŋ : « Kë iwi, we wi iŋaluŋ aji awoo, wi adoluŋ kë ikak awin? »

Kë aji na baka : « Awo *Naŋupar Naŋibaŋi. »

18 Baanfiyaar kë abi wo nakuul aŋë win hënkuŋ. Uko waŋ ukaaŋ kë badu bajugul.

19 Bahepar baka aji : « I awo abukan i? Ujooan kë abuka buka awo nakuul i? Hum di di ahilanuŋ keeri awin? »

20 Kë bajugul bateem aji : « Nme kë awo abukun, akuŋ ame kë abuka buka awo nakuul.

21 Kë jibi adoli ado win hënkuŋ, na anjebanu-luŋ, nëmme. Naheparëna, awo naweek, aŋupan bdidi'ul. »

22 Bajugul baŋiini haŋ ŋiki baŋi baweek biki baka, bantiinkaruŋ aji badook ñaaŋ ankjakuŋ kaji Yetu awoon *Krittu, ŋi *katoh kañehanaani.

23 Uko waŋ ukaaŋ kë bajugul baji : « Awo naweek, naheparëna. »

24 Bafaritay bakak adu ñiintŋ ambiinŋ awo nakuul aji na a : « Dëmaan Naŋibaŋi, iŋup manjooan! Un, nme kë ñiintŋ mënŋ awo nado buŋaan. »

25 Kë aŋë teem baka aji : « Mëmme me awo nado buŋaan, dmeha uko uloolan : dbi wo nakuul, aŋë win hënkuŋ. »

26 Kë baŋë hepara aji : « we wi adoliinŋ? Hum di di adoluŋ kë ido kak awin? »

27 Kë ateem baka aji : « Ddo bi ŋupan kë naandi ptiinkën. We ukaaŋ kë nakak aŋal katiink? Wom nakak aŋal kakak baŋaŋarul? »

28 Kë başë jun pkara aji : « Iwi iwoon naşaşar ñiint mēnt ; un, ŋwo başaşar *Moyit.

29 Un ŋme kë Naşibaţi aţiini na Moyit ; kë i, ŋemme dko di awoonun. »

30 Kë atëem baka aji : « Uko waŋ uŋoŋarëni : naamme dko di awoonun, kë aşë dolën kë nkak awin!

31 Nme kë Naşibaţi aanji tiink bado buŋaan, kë woli ñaan aji dëmana abot ado uko wi aŋaluŋ aji tiink un mēntan.

32 Nin ñaan aambaan katiinka kë baji ñaan alon ajeban nakuul i kabuka.

33 Woli ñiint mēnt aanwo lah i Naşibaţi, aankhil pdo nin uko ulon. »

34 Kë bafaritay başë ji na a : « Ibuka abi wo wo bti ti buŋaan aşë ji ijukanun. » Wi wi başaşan adooka kë apën ti katoŋ kañehanaani.

35 Yetu atiink kë badooka. Aya awina aşë hepara aji : « Ifiyaar *Abuk Ñiint i? »

36 Kë atëema aji : « Nawëek, in awoon Abuk Ñiint nhilna nfiyaara? »

37 Kë aji na a : « Iwina, ul akţiiniin na iwi hënk. »

38 Wal mēnt kë ñiint aşë ji : « Ajugun, dfiyaari » aşë ŋup adëmana.

39 Yetu akak aji : « Nji dbi bi ti mboş pa pwayëş, banwoon baankwin bahilna bado kawin, bankwinun bakak bakuul. »

40 Bafaritay balon banwoon na a batiink uko wi aŋupun aşë hepara aji : « Un kak, ŋwo bakuul i? »

41 Kë atëem baka aji : « Woli nawo lah bakuul, baankji naduknaanaa ; kë jibi najakuŋ aji nawin, nakeer nhum nduknaana. »

10

Uhoñ wi Nayafan na batani bi nul

¹ Yetu akak aṭiini aji : « Na manjoonan dṭupan, ñaañ anwoon aaneejna plëman pi kampen ašë lutna umbaṅ uloṅ awo nakiiṅ, natal.

² Anneejnuṅ plëman kē ašë wo nayafan i ṅkaneel.

³ Nayeṅ aji haabëša plëman, ṅkaneel ṅabot katiinka, aji du undoli ṭi katim ki wa kapënan bdiṅ.

⁴ Woli apënan ṅkaneel bti ṅanwoon ṅi nul, aji jot ṅa kadun, ṅašë kaṭaša ṭiki ṅayikrën pdiim pi nul.

⁵ ṅkaneel mēṅ ṅaankṭaš nin ñaañ nampaṭi, ṅaji ṅaṭëp ṭëp kaṭi'a ṭiki ṅaanyikrën pdiimul. »

⁶ Yetu ahoñ na baka haṅ kē bašë wo baamme uko wi aṅaluṅ pṭup baka.

⁷ Wi wi akaaṅ aṭiini na baka aji : « Na manjoonan, dṭupan nji dwoon plëman pi ṅkaneel ṅaktëpnuṅ.

⁸ Banjotnuṅ kadun bti bawo bakiiṅ, na balat, kē ṅkaneel ṅaanktiink baka.

⁹ Nji dwo plëman. Woli ñaañ aṭëpna ṭi nji aluṅ kabuur, aluṅ kado kaneej kakak kapën kašë kaka uko ude.

¹⁰ Nakiiṅ abi bi ṭaṅ pa pkiiṅ, kafaal, kabot katok ṭokan. Nji dbi pa bañaan baka ubida, bakak batum na wa.

¹¹ « Nji dwo nayafan nanuura, anjaan awul ubida wi nul pa ṅkaneel ṅi ṭul.

¹² Ñaañ i balukuṅ luk kē abi byafan, anwoon aanwo ajug ṅkaneel, awinle uñiiṅ aji ṭi kaduk ṅa, uñiiṅ kamob ṅloṅ kawayëš batani.

¹³ Aji do haṅ ṭiki awo ñaañ i balukuṅ luk pa abi alemp, aanji ṭaaf ṅkaneel.

14 Nji dwo nayafan nanuura, ame nkaneel ni naan, kë njabot ame'en

15 jibi Paapa ame'enunj kë mbot ame'a. Dwul ubida wi naan pa nkaneel ni naan.

16 Dka nkaneel njlon njanwoon njaanwo ti kampen ki. Njan mënɗ kak dwo i kaɗij na, njaluɗ katiink pdiim pi naan. Batani başë bawo bloolan, nayafan abot awo aloolan.

17 Paapa anjalën tiki dwul ubida wi naan ; aşë luɗ kayeenk wa.

18 Nin ñaanj aanji yeenkën ubida, nji ti uleefnaan djaan kawul wa. Dka mnhina mi pwul wa, kakut kayeenk wa. Uko wanj wi wi Paapa aɗu'enunj pdo. »

19 Nɗup ni Yetu aɗupunj naɗu kë bayuday baankak atiinkar.

20 Batum baji : « Awo na untaayi, ayilaa. We ukaanj kë naktiinka ba? »

21 Kë balonj baji : « Nɗup ni njaanwo ni ñaanj anwoon na untaayi. Kë untaayi, uhil kahaabëş bakuul këş i? »

Ñaanj i Yetu awoonj na manjoonan

22 Ufettu unjaan uleşan unuur wi *Katoh Kaweek ki Naşibaɗi kakaanj akak ayiman uwo wal mënɗ du Yerutalem. Uwo ti wal wi ujonɗ.

23 Yetu añaay na Katoh Kaweek ki Naşibaɗi du dko di bajaanj bado Uşaala wi *Falomonj.

24 Bayuday babi afooya aşë ji na a : « Ibaa do kanooranun te lum ba? Woli iwo *Krittu, kɗupun bañaanj bti kame. »

25 Kë Yetu ateesem baka aji : « Dɗupan kë naanfiyaarën. Iko yi nji kadolonj pa Paapa iyuuɗ kë dwo a ;

26 kë an naşë wo naanfiyaarën tiki naanwo nkaneeł nji naan.

27 Nkaneeł nji naan naji natiink pdiim pi naan ; dme nja kë nabot aji njaşşën.

28 Dwul nja ubida wi mnŋo, njaankkeŋ nin kë nin alon aanteheñ nja.

29 Paapa anŋennuñ iko mënŋ adëm apel iko bti. Nin alon aanhil kateh uko ulon ŋi iñen yi nul.

30 Nji na Paapa nwo ñaan aloolan. »

31 Wal mënŋ kë bayuday başë kak aŋij mnlaak ptapa.

32 Kë aşë ji na baka : « Ddo iko inuura itum kë nawini, iko mënŋ iwoona du Paapa, kahon ŋi ya kakaan kë nañal ptapën mnlaak ba? »

33 Kë başë teema aji : « Mënŋ uko unuura ukaan kë nktapu mnlaak, ikar kar Naşibaŋi ukaan, iwo ñaan najën ŋañ aşë jej bkowu aŋu Naşibaŋi. »

34 Kë Yetu aşë teem baka aji : « Jëm Naşibaŋi aji ŋi ulibra wi nul : “*Dji : Nawo başibaŋi?*”[☆]

35 Nme kë ñaan aanhil plaŋ uko umpiitaniin ŋi Ulibra wi Naşibaŋi. Kë wi aduun biki uŋup wi nul ukŋiiniyaanuñ aji başibaŋi,

36 we ukaan kë naji dkar Naşibaŋi Paapa wi njakuñ aji dwo Abukul, nji i adatuñ ayil ŋi umundu.

37 Woli mënkdö iko yi Paapa ajaan ado, nawutan kafiyaarën.

38 Kë woli ddo ya, woli naando fiyaarën, nafiyaaran iko yi njaan kado, nahilna nayikrën uloolan kë Paapa awo ŋi nji, kë nji mbot awo ŋi Paapa. »

39 Bakak ado na pmob Yetu, kë aşë buur baka.

☆ 10:34 Kañaaam 82.6.

⁴⁰ Akak aya du plut pi bdëk bi Yordan, du dko di *Yowan abiiñ abattaaraan, aṭo da.

⁴¹ Bañaan̄ batum babi du a aji : « Yowan aandi-iman nin uko ulon̄ uñon̄arënaan, kë uko bti wi aṭupun̄ ṭi ñiint̄ i uşë joonan. »

⁴² Bañaan̄ batum bafiyaara ṭi dko di awoon̄ mënt̄.

11

Pkeṭ pi Lataar

¹ Ubi ka ñiint̄ alon̄ ammaakuñ i katim kawoon̄ Lataar. Abi wo du ufët̄ wi Betani ul na Mariya na Marta baweekul baat̄.

² Mariya abiiñ ajeëş ukëra ulil pṭëkëñ ṭi ihoṭ̄ yi Ajugun abot awent ya na uwel wi nul. Lataar aṭa Mariya mënt̄ amaakuñ hënk.

³ Baaṭ batëb banṭaarun̄ bukuñ bayil alon̄ du Yetu, kë aya ji na a : « Naweeek, nanohu i imaganun̄ amaaki. »

⁴ Wi Yetu atiinkun̄ uko mënt̄ aşë ji : « Pmaak pi Lataar paankfiña, amaak maak bañaan̄ bahilna bawin mndëm mi Naşibaṭi, na mi Abukul. »

⁵ Yetu amagan bi Marta, Mariya, na Lataar aṭa baka.

⁶ Kë wi aşaan̄ atiink pmaak pi Lataar, aṭo dko di awoon̄ ṅnuur ṅtëb kak,

⁷ abaa ji na baṭaşarul : « Najoh ṅkak utaak wi Yuda. »

⁸ Kë başë teema aji : « Najukan, du ṅnuur ṅanṭëpun̄, bayuday ban̄al katapu mnlaak kafin̄, kë işë ṅal pkak da. »

⁹ Kë aşë ji na baka : « Kapëna nfa te utaakal ṅwoori ṅaanwo iñeen na ṅtëb i? Ankpoşun̄ na

pnak aanji hubta ƚi uko ulon ƚiki aji win bjeehi bi umundu wi.

¹⁰ Kë anŝaan aji poŝ na utejan, aji hubta ƚiki bjeehi baanwo ƚi a. »

¹¹ Wi Yetu aƚupun baka uko wun aŝë kak aji : « Lataar nanohun anoyënti, kë nŝë ya kahuma. »

¹² Baƚaŝarul kë bateema aji : « Ajugun, jibi aknoyëntun noyënt ƚań, akeer ajeb. »

¹³ Yetu aƚiiniyaan uko wi pkeƚ pi Lataar kë baŝë nun kë aji Lataar anoyënt noyënt.

¹⁴ Kë aŝë jinƚëlëŝ baka bƚup aji na baka « Lataar akeƚi.

¹⁵ Dlilan pa an, wi nwoon mëmmaar pkeƚ pi nul, nahilna nafiyaarën. Nabiin nya du a. »

¹⁶ Kë Toma, i bajaan badu kbet, aŝë ji na baƚaŝar Yetu bandukiin: « Nabiin kak nya, ńhilna ńkeƚ na najukan i nja. »

Yetu awoon pnaƚa ƚi pkeƚ

¹⁷ Wi Yetu abanun, aƚënk kë udo bi do ńnuur ńbaakër wi bamoyun Lataar.

¹⁸ Ufëƚ wi Betani uunlowiir na Yerutaalem, uya pban ńkilometër ńwajanƚ ;

¹⁹ kë bayuday baƚum baŝë bi pwin bi Marta na Mariya na puum pi aƚa baka kabot katëƚtën baka.

²⁰ Wi Marta atiinkun kë Yetu ańogi, aŝë naƚa kaya kayit na a, kë Mariya aŝë duka aƚo du katoh.

²¹ Marta aji na Yetu : « Ajugun, woli iwo lah ƚi, aƚa naan aankkeƚ!

²² Kë nŝë me kë ƚi dko di ńwoon di hënkun, uko bti wi ikńehanun Naŝibaƚi, awulu wa. »

²³ Kë aji na a : « Aƚa'u anaƚa ƚi pkeƚ. »

24 Kë akak aji na a : « Dme kë ti uba umundu, wal wi bañaan bti baknañiin ti pkeṭ, ul kak anaṭa ti pa. »

25 Kë akak aji na a : « Nji dwoon pnaṭa ti pkeṭ, nji kak dwoon ubida. Anfiyaarnuñ, woli adoo keṭ, aluñ kaka ubida.

26 Kë ñaan ankaan ubida abot afiyaarën nin aankkeṭ. Ifiyaar uko wañ i? »

27 Kë ateema aji : « Aa Ajugun, dfiyaar kë iwoon *Krittu Abuk Naşibaṭi, anwoon i pbi ti umundu wi. »

Nwooni ŋi Yetu

28 Wi Marta aṭiiniñ hañ, aṣë ya du Mariya i baṭaarun ahoopaṭa aji : « Najukan abii, adu'u. »

29 Wi Mariya aṭiinkun uko wañ aṣë naṭa ataran apën aya du Yetu.

30 Kë Yetu aṣë wo aandobi neej du ufëṭ ahum du dko di ayitiiraanuñ na Marta.

31 Wi bambiin awo ti katoh na Mariya atëñṭëna bawinuluñ kë ataran apën, baṭaşa anuñ kë aya ŋwooni du bhër.

32 Wi Mariya abanuñ du dko di Yetu awoon, awina, aṣë jot ti ihoṭul aji na a : « Ajugun, woli iwo lah ti, aṭa naan aankkeṭ. »

33 Yetu awina kë akwooni ul na bañaan bangakandëruñ na a kë uko mënṭ uşë de'a maakan.

34 Ahepar baka dko di bamoyun Lataar, kë baji na a : « Ajugun ṭaşun, ŋya kayuuju da. »

35 Kë Yetu aṣë wooni.

36 Bañaan balon kë başë ji : « Natenan jibi anjaluli. »

37 Balon ti baka kë başë ji : « Ul anjebanuñ nakuul, aanhil lah kaneenan Lataar akeṭ i? »

Pnaṭa ʔi pkeṭ pi Lataar

³⁸ Uko mēnt ukak ade Yetu maakan kē aṣē ya du bhēr, bajël jël bhēr mēnt ʔi pnkuṅ, kē plaak padētnuṅ ba.

³⁹ Yetu aji : « Napēnaan plaak. »

Marta naweek Lataar kē aṣē ji na a : « Ajugun, ajun pṭëkëñ, udobi do ṅnuur ṅbaakër ṅi amoynaani. »

⁴⁰ Kē ateema aji : « Mēnjaku aji woli ifiyaari kwin mndēm mi Naṣibaṭi i? »

⁴¹ Bapēnan plaak, kē Yetu aṣē kat kēṣ du baṭi aji : « Paap, dbeebu wi itiinknuṅ.

⁴² Dme kē ṅnuur bti iji ktiinkën, kē nṣë ʔiini haṅ pa bañaan banfoynuṅ bahil bafiyaar kē iwi iyilnuṅ. »

⁴³ Wi aṭiiniṅ haṅ aṣē huuran maakan aji : « Lataar, pēnan! »

⁴⁴ Kē ankeṭuṅ apēn kē ihoṭ na iñen itaayana na ilēmēt, kē bkow babooṭan na blaañ. Yetu aji na baka : « Nataayēšana, naṣē nawuta aya. »

⁴⁵ Bayuday baṭum bambiṅ du uko Mariya abot awin uko wi Yetu adoluṅ, bafiyaara.

⁴⁶ Balon kē baṣē ya du *bafaritay pṭup baka uko wi adoluṅ.

⁴⁷ Kē Baṭeṅan baweek na bafaritay baṣē duur du uruha wi baka aṣē ji : « we wi ṅbaan ado ba? Ñiint i aji do iko iñonarēnaan itum.

⁴⁸ Woli ṅwuta kē akdo iko yi akdoluṅ yi, bañaan bti kafiyaara, baromeṅ babi tok dko dyimanaan di nun na utaak wi nja. »

⁴⁹ Alon ʔi baka i katim kawoon Kayif anwoon uṣubal mēnt naṣih i baṭeṅan aji na baka : « Naamme nin uko ulon!

50 Naanwin kë uko mēnt̄ uwo unuura pa an i? Ñaan̄ alookan akeṭar bañaan̄ bti. Hēnk baṣē bawut ptok utaak bti. »

51 Uko wi Kayif aktupun̄ uumpēna ṭi a ; kë jibi awoon̄ uṣbal mēnt̄ naṣih i baṭejan, aṭup̄ ji Naṭupar Naṣibaṭi kë Yetu akeṭar bayuday bti.

52 Mēnt̄ pa bukal ṭañ baka, ma pyitrēn babuk Naṣibaṭi bti banwayṣēruṅ bawo baloolan.

53 Unuur mēnt̄ wi wi baweek biki bayuday bajun̄un̄ pla pfiṅ Yetu.

54 Ukaan̄ kë aṭañan̄ pdo kaya kabi ṭi ptoof pi bayuday. Aya du utaak ulon̄ uññogun̄ *pndiiṣ du ubeeka wi Efrayim, aṭo da na baṭaṣarul.

55 *Ufettu wi Mbuur wi bayuday uñogi kë bañaan̄ baṭum baṣē woona ṅfēt̄ ṅi baka abi ṭi Yerutalem kado bañow̄ ji ufettu ubi uban.

56 Bala Yetu, kë wi bawoon̄ du *Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi andoli aji hepar atēnt̄ul me aṣal kë abi ṭi ufettu.

57 Kë *baṭejan baweek na *bafaritay baṣē ji ñaan̄ awinle Yetu awo i kaṭup̄ baka bahilna bamoba.

12

Du Betani

(Maci 26.6-13; Markut 14.3-9)

1 Wi *Ufettu wi Mbuur udukiin̄ ṅnuur paaj, Yetu aban Betani, di Lataar i abiiṅ anaṭan̄ ṭi pkeṭ afētun̄.

2 Badu da Yetu pyoban, Marta awo ṭi ulemp, kë Lataar ṭi uleeful aṭo na Yetu.

³ Mariya ajej ptoof pi ulitru wi ukëra ulon ulil ptekeñ untamuñ maakan*, akër ihoṭ yi Yetu abot awent ya na uwel wi nul. Kë ptekeñ plil puñ paniink katoḥ.

⁴ Kë Yuda Itkariyot, anwoon alon ti baṭaṣar Yetu, ankbiin kawaapa, aṣë ji :

⁵ « we ukaañ kë baanjej ukëra utam maakan wi awaap, unwoon itaka itum†, awul ya bajuuk ba? »

⁶ Aanktiini tiini hañ tiki añaḷ bajuuk, aṭiini tiini tiki awo nakiiḡ. Kë jibi awoon nahank itaka yi bi Yetu na baṭaṣarul, aṭaal pdo kajej itaka yi baṭu'u luñ phank kalempaṣaana.

⁷ Yetu kë aṣë ji na a : « Wutana : ado do hañ pa unuur wi bakluñ kaṭu'en du bhër.

⁸ Bajuuk bawo na an ḡnuur bti, kë nji kë nṣë wo mënkwō na an ḡnuur bti. »

⁹ Wal mënṭ bañaañ baṭum babi, wi batiinkuñ kë Yetu awo da. Baambi ṭañ pa pwin Yetu, bakak añaḷ kawin Lataar i anaṭanuñ ti pkeṭ.

¹⁰ Kë *baṭeṇan baweek baṣë tiinkar aji bafiñ Lataar kak,

¹¹ ul akaañ kë bayuday baṭum bakak aḡiyaar Yetu aduk baṭeṇan baweek.

Uneej wi Yetu du Yerutalem ji naṣih

(Maci 21.1-9; Markuṭ 11.7-10; Luk 19.35-38)

¹² Wi unuur ujintuñ, bañaañ baṭum maakan bambiin *Ufettu wi Mbuur du Yerutalem batiink kë baji Yetu abi ufettu.

---

* **12:3** *Ukëra ulon*: Baji badu ukëra mënṭ nardu, uwo ukëra ulil maakan wi bapënananuñ ti bko blon. † **12:5** *Itaka itum* : Iliñ na baluk bi uṣubal.

13 Bajek ikën yi mnjaak ašë pën abi pkita, ahuuran aji :

« *Hošana!*

Bnuura nuura ɥi ankmbiin ɥi katim ki Ajugun, naših i Itrayel✱. »

14 Yetu awin ubuuru umpoɥi ašë dapa wa, jibi upiitaniin aji :

15 « *Nawutan kalënk, an babuk *Fiyon:*

Tenan, naših i nan abi awi, adapa ubuuru umpoɥi. »✱

16 Uko mënɥ baɥašarul baanyikrën wa wal mënɥ. Kë wal wi mndëm mi Yetu mambiin awinana kë bašë leš kë iko mënɥ bti ipiitana ɥi a ɥi Ulibra wi Našibaɥi kë babot adola ya.

17 Bañaan bambiin awo na Yetu wi abiin adu Lataar du bhër anaɥana ɥi pkeɥ bawo ɥi pkakalëš uko wi bawinun.

18 Bañaan batum batiink uko uñoñarënaan wi adolon, ukaan kë babi pwina.

19 *Bafaritay bawo ɥi phoopatër wal mënɥ aji : « Nawin kë nñnhilan da nin uko ulon: bañaan bti bawo ɥi pɥaša. »

Bagrek banjalun pwin Yetu

20 Banwoon baanwo bayuday‡ balon bawo wal mënɥ ɥi bambiin pdëman Našibaɥi ɥi wal wi *ufettu wi mnjeeh.

21 Baya du Filip anwoon i ubeeka wi Bettayida du utaak wi Galilay ašë ji na a : « Naweeek, nñjal kawin Yetu. »

✱ 12:13 Kañaam 118.25-26.   ✱ 12:15 Fakariya 9.9.   ‡ 12:20 Banwoon baanwo bayuday : Bañaan biki baktjiniyaanun ɥi bawo bagrek.

22 Filip aya aṭup Andre, kë bukal batëb baya aṭup Yetu.

23 Kë Yetu ašë ji : « Wal ubani, wi bakluṅ kawin mndëm mi *Abuk Ñiint.

24 Na manjoonan, dṭupan, woli pbuk pi maaj panjotun ṭi mboş paankeṭi, paṭo ploolan ; bë woli pakeṭi paji pawul mbuk mntum.

25 Ñaaṅ anṅaluṅ ubida wi nul awaaṅ wa, kë anwoon aankdëman ubida wi nul ṭi mboş aluṅ kaka ubida unwoon uunkba.

26 Woli ñaaṅ aṅal plemparaan, awo i kaṭaşën ; hënk, dko di nji kawoon, ul kak aluṅ kawo da. Woli ñaaṅ alemparaan, Paapa kadëmana.

27 « Hënkun uhaaş wi naan uṭëla ṭëlaa, kë we wi nji kajakun? Dwo i kaji na Paapa abuuranaan ṭi wal wi i? A-a, uko waṅ ukaaṅ kë mbii.

28 Paap, dolan bañaṅ bawin kë katimu kadëmi!
»

Kë pdiim paşë pënna baṭi aji : « Ddo bi dëman ka akak aluṅ kadëman ka. »

29 Ṭi bañaṅ baṭum banwoon da atiink pdiim, balon baji baṭiink kamparantant, kë balon baji uwanjut uṭiiniṅ na Yetu.

30 Kë Yetu ašë kak aṭiini na baka aji : « Mëntṅ nji dkaaṅ kë pdiim paṅ paṭiinkanaa, an baka.

31 Hënkun wal wi Naşibaṭi akyuujun umundu wi kë udukaanaa ubani, hënkun bawalan *Fatana, naşih i umundu wi afëla bdig.

32 Kë nji, wal wi nji kadeeṅaniṅ§, dpul bañaṅ bṭi babi ṭi nji. »

---

§ 12:32 *Wal wi nji kadeeṅaniṅ uwoon*: Wal wi nji kadeeṅaniṅ ṭi Krut. Natenan kak ṭi Yowan 3.14-15.

33 Yetu aɕup ɕup wal mēntɕ jibi akbiin kakeɕ.

34 Bañaan bateema aji : « Njuk ɕi Ulibra wi Naɕibaɕi kē *Kriɕtu aɕo te mnto. Hum di di ihilanuɕ kaji *Abuk Ñiintɕ awo i kadeenana? In awoon Abuk Ñiintɕ ba? »

35 Kē Yetu aji na baka : « Bjeehi bahum nwo na an nwal nntiinku. Nadoon kapoɕ wi nahumuɕ nwo na bjeehi, kaɕi bdēm babi bawunan : Ankpoɕuɕ ɕi bdēm aanji me dko di akyaan.

36 Wi nahumuɕ nwo na bjeehi, nafiyaarēn ba nahilna nawo bañaan biki bjeehi. » Hēnk di di Yetu aɕiiniin aɕe ya na bgahul, aya amena baka.

Ppok pfiyaar Yetu

37 Yetu ado iko itum iñonarēnaan ɕi kadun ki bañaan, kē bawoha wo baanfiyaara.

38 Kē hēnk di uko wi *Itayi *Naɕupar Naɕibaɕi ajakuɕ udolaniin, aɕiini aji :

« Ajugun, in afiyaaruɕ uɕup wi nun?

In i Ajugun adiimanuɕ mnhina mi nul? »✧

39 Itayi akak aɕup uko unkayi kē bañaan mēntɕ baanhil pfiyaar. Aji :

40 *« Naɕibaɕi adēt baka kēɕ*

adēnētan baka nhaaɕ

kēɕ ki baka kahilna kawo kaankwin,

nhaaɕ ni baka nawut kayikrēn.

Hēnk baankkak ɕi nji njeban baka. »✧

41 Itayi aɕup haɕ ɕiki awin mndēm mi Yetu abot aɕiiniyaan uko wi nul.

42 Kē ɕi wal mēntɕ kak batum ɕi baweek biki bayuday bafiyaar Yetu, kē bafaritay baɕaan aka kē

baanyuuj wa, bawutna kadook baka du *katoḥ kañehanaani.

⁴³ Bahokan pwinana bnuura ṭi bañaan apel pwinana bnuura du Naşibaṭi.

⁴⁴ Yetu ahuuran aji : « Ñaan anfiyaarnuñ, mēnt nji ṭi uleef naan ṭañ i i afiyaaruñ, afiyaar kak anyilnuñ.

⁴⁵ Kē ñaan anwinnuñ awin anyilnuñ.

⁴⁶ Dbi ṭi umundu ji bjeehi, ñaan anfiyaarnuñ awutna kaduka du bdēm.

⁴⁷ « Woli ñaan atiink nṭup ṇi naan aṣē wo aammēban ṇa, mēnt nji kajakun aduknaanaa. Mēmbi bi pwayēs umundu kaji uduknaanaa, dbi bi pbuuran wa.

⁴⁸ Kē ñaan ampoknuñ awo aandi ptiink nṭup ṇi naan aṣē duknaana : nṭup ṇi nji nṭupuñ ṇaluñ kadiiman kē aduknaanaa ṭi unuur ubaañsaani.

⁴⁹ Mēnt nji ṭi uleef naan dṭupuñ, Paapa anyilnuñ aṭupuñ uko wi nwoon kaṭup na jibi nwoon kaṭup wa.

⁵⁰ Dme kē uko wi aṭuun pdo uji uñoot ñaan du ubida wi mnto. Hēnk, uko wi nji kaṭiiniyaanuñ, dji kaṭup wa jibi Paapa ajaknuñ nṭiiniyaan wa. »

13

Yetu añow ihoṭ yi baṭaşarul

¹ *Ufettu wi Mbuur uñogi, kē Yetu ame kē wal wi pduk umundu wi kakak du Naşibaṭi Aşin ubani. Kē jibi aṇaluñ baṭaşarul banwoon ṭi umundu, hēnk di aṇalañ baka te wal ubaañsaani.

² Yetu na baṭaşarul bawo ṭi pde kañah, kē Untaayi Uweek uşē do bi neej ṭi *Yuda, abuk Fimon İtkariyot, kē akten jibi akdolun kadoo kawaap Yetu.

³ Yetu ame kë Aşin aţu iko bti  i i nen yi nul, abot ame k  awoona du Naşiba i aku  akak du a.

⁴ Wi wi a aan ana a, awoh ş kami a, atan blaa n  i blank,

⁵ ajej meel a u  i ubaaidu a   jun p now iho  yi ba a arul awent ya na blaa n bi atanu   i blank.

⁶ Abi aban  i Fimon  Piyeer, k  un a   jaka aji : « Ajugun, iwi, ka now n iho ? »

⁷ K  ateema aji : « Uko wi nji kadolu  h nk, iimme wa, ilu  kame wa. »

⁸ K  ateema aji : « Nin iink now n iho ! »

K  aji na a : « Woli m n nowu iho , iinkwo  i banwoon biki naan. »

⁹ K  a   ji na a : « Ajugun, kwut ka now n iho   a n,  nowaan kak i nen na bkow! »

¹⁰ K  ateema aji : « A  nowi n aankak anuma ka owa ; awo najin  bti. Iho   a n yi yi awoon ka ow. An kak nawo bajin , a   wo m n  an bti baka. »

¹¹ Na manjoonan Yetu ame ankmbi n kawaapa, ukaan k  aji m n  bukal bti bajin .

¹² Wi abaan p now baka iho , akak awohara kami a a o a   ji na baka : « Name uko wi ndolanan h nk i? »

¹³ Naji nadu' n kaji Najukan kaji Ajugun ; nafa i, dwo a.

¹⁴ Woli nji Ajugan na Najukan d nowan iho , an kak nawo i kado ka owar iho .

¹⁵ Ddo do ha  adiimanaan, an kak nado kado jibi ndolanan.

¹⁶ Na manjoonan, d upan, nalemp aambaan kapel i aklemparu , k  nayili aampel anyilulu .

¹⁷ Name h nku  iko ya , woli nado ya, nawo  i mnlilan.

18 Měnt an bti biki nji kaṭiiniyaanuj. Dme biki nji ndatuj bnuura, kē uko umpiitaniin ṭi Ulibra wi Naṣibaṭi uṣē wo i kadolana :

*Ñaaṅ anṭooṅ na nji ade
akak aṣoorēn.* ☆

19 « Dṭupan hēnkunṅ ji uko mēntṅ ubi udolana, nahilna woli uko mēntṅ ulunṅ adolana name kē nji *dwoonṅ anwoonṅ.

20 Na manjoonan, dṭupan, anyeenkunṅ ñaaṅ i nji nyilunṅ, ayeenkēn ; kē anyeenkunṅ, ayeenk anyilunṅ. »

Pneej pi Fatana ṭi Yudaṭ

(Maci 26.20-25; Markuṭ 14.17-21; Luk 22.21-23)

21 Wi Yetu aṭiiniinṅ haṅ aba, uṣalul uṭēla ṭēla maakan kē aṣē ji : « Dṭupan, na manjoonan, alonṅ ṭi an alunṅ kawaapēn. »

22 Baṭaṣarul bawo ṭi ptenar ṭiki baamme ahonṅ ṭi baka i i ajakunṅ.

23 Alonṅ ṭi baṭaṣarul, i amaganunṅ aṭo akab ṭi a.

24 Fimonṅ Piyeer ado na kañen aji na a ahepara ñaaṅ mēntṅ.

25 Kē unṅ ajuṭṅ ṭi Yetu aṣē hepara aji : « Ajugun, in ul a ba? »

26 Kē aṭeem aji : « I nji kawulunṅ kapoom ki nji katoopunṅ ṭi pot a. » Ajeṅ wal mēntṅ kapoom aṭoop ṭi pot awul *Yudaṭ, abuk Fimonṅ Iṭkariyot.

27 Wi ayeenkunṅ ka, kē *Fatana aṣē neej ṭi a. Wi wi Yetu aṣaaṅ aji na a : « Uko wi iwoonṅ i pdo, ṭaraan ido wa. »

28 Kē nin alonṅ ṭi banwoonṅ da aṣē wo aamme uko unkayi kē ajaka haṅ.

☆ 13:18 Kañaaṅ 41.9.

29 Jibi Yudat awoon anjaan ahank itaka, batum başal aji aji ji na a aya anug iko yi banumiin pa ufettu, keme awul bajuuk uko ulon.

30 Wi ayeenkun kapoom kun aşë pën ; utejan uban wal mënt.

Uko uhalu wi pdo

31 Wi Yudat apënuñ kē Yetu aşë ji : « Hënkun mndëm mi *Abuk Ñiinñ manwinana, kē mndëm mi Naşibaţi mankak awinana ţi a.

32 [Kē woli mndëm mi Naşibaţi manwinana ţi a,] Naşibaţi akak adiiman ul ţi uleeful mndëm mi Abukul, ado uko mënt hënkun. »

33 An babak naan, dwo na an ŋwal ŋntiinku taşñ. Naluñ kado kala'ën, kē nşë ʒupan uko wi nʒupun bayuday bandukiin: naanhil pya dko di nji kayaan.

34 Dʒupan uko uhalu wi nawoon i kado kado : Naşaladan, aa, jibi nji nşalanañ, naşaladan hañ.

35 Woli naşaladi, bañaan bti bayikrën wal mënt kē nawo bataşaraan. »

36 Timon Piyeer aji na a wal mënt: « Ajugun, iya ʒun ba? »

Kē ateema aji : « Dko di nji kayaan, iinhil kataşën da hënkun, ilun kabi da. »

37 Kē aşë ji na a : « Ajugun, we ukaan kē mënihil ptaşu da hënkun ba? Woli udoo wo nkeţ pa uko wi nu, nji wi! »

38 Kē ateema aji : « Kē iji ilun kakeţ pa uko wi naan? Dʒupu na manjoonan : Ji uguk udo kahaan nşa, ipok ŋyaaş ŋwajanţ kaji iimme'ën. »

14

Yetu : Bgah banjaan baŋij du Aŋin

¹ Yetu akak aji na baŋaŋarul : « Nawutan kahaajala. Nafiyaarën Naŋibaŋi nakuŋ nafiyaarën.

² Du katoŋ ki Paapa, dko dawo da adëm. Dya kabomanan dko da. Woli uunjoonan lah, mënktupan wa.

³ Kë woli dbi ya abomanan da dko, kaŋë kakaran kaŋijan nañogën nahilna, dko di nwoon, nawo da kak.

⁴ Kë dko di nji kayaan, name bgah byaani da. »

⁵ Kë Tooma aŋë ji na a : « Naweeek, wi ŋwoon ŋëmme dko di ikyaan, hum di di ŋkmeen bgah byaani da ba? »

⁶ Kë Yetu ateema aji : « Nji, dwoon bgah, manjoonan na ubida. Nin ñaan aankya du Naŋibaŋi Paapa bë aantëpna ŋi nji.

⁷ Woli name'en, nalun kame Naŋibaŋi Paapa kak ; nado me'a hënkuŋ akuŋ awina. »

⁸ Kë Filip aŋë ji na a : « Ajugun, diimanun Naŋibaŋi Aŋin nja, uko mënt ukëŋun. »

⁹ Kë aji na a : « Filip, djon na an ŋi maakan, kë iŋë wo iimme'en te hënkuŋ. Ñaan anwinnun, awin Naŋibaŋi Paapa. Hum di di ihilun kaji : “Diimanun Naŋibaŋi Aŋin nja?”

¹⁰ Iinfiyaar kë dwo ŋi Paapa, kë abot awo ŋi nji i? Nŋup ŋi nji kaŋupun ŋaanwoona ŋi nji, Paapa anwoon ŋi nji akdolun ulemp wi nul.

¹¹ Nafiyaaraan woli dŋupan aji : “Dwo ŋi Paapa kë Paapa akuŋ awo ŋi nji.” Këme nafiyaaraan ŋiki nawin iko yi nji kadolun.

12 Na manjoonan dɔpan, ñaan anfiyaarnuŋ, aluŋ kado kak iko yi nji kadoluŋ. Adoo luŋ kado indemuŋ apel ya ɕiki dya du Paapa.

13 Kë uko wi nakluŋ kañehan ɕi katim ki naan, ddo wa. Hënk ɕi iko yi Abukul akdoluŋ mndëm mi Naşibaɕi Paapa manhilna manwinana.

14 Woli nañehan uko uloŋ ɕi katim ki naan, kaluŋ kado wa. »

Kahoŋ ki ubi wi Uhaaş wi Naşibaɕi

15 Yetu akak aji : « Woli naŋalën, naluŋ kamëban iko yi njakanan nado kado.

16 Nji nşë luŋ ñehan Paapa awulan Naɕenkar alon ahilna awo na an te mnto :

17 aŋ mënɕan awoon Uhaaş wi Manjoonan wi umundu uwoon uunhil pyeenk ɕiki uunwin wa abot awo uunyikrën wa. An, name wa ɕiki uñogan akuɕ aluŋ kawo ɕi an.

18 « Mënkdukan bajinɕ, dluŋ kabi du an.

19 Uduka ntiinku, umundu uşë uwo uunkak awinën. Kë an naşë luŋ kawinën. Dka ubida, ukaan kë an kak nakluŋ kaka wa.

20 Unuur mënɕ, nayikrën kë dwo ɕi Paapa, kë an nawo ɕi nji, kë nkuɕ awo ɕi an.

21 Ñaan ammëbanuŋ iko yi njakuŋ abot ado ya, uŋ mënɕan aŋaluŋ. Kë anşaan aŋalën, Paapa aluŋ kaŋala ; nji kak mbot nŋala, nşë ndo ame'ën. »

22 Yudat kë aşë ji na a (mënɕ Yudat Itkariyot akɕiiniin ɕi): « Naweeek, we ukaan kë ikdo un ɕaŋ ŋme'u, kë umundu uşë wo uunkme'u? »

23 Kë Yetu ateema aji : « Woli ñaan aŋalën, amëban ŋɕup ŋi naan, Paapa akak kaŋala, nşë bi du a, kakuɕ kaɕo du a.

24 Ñaaŋ anwoon aañjalën, aankmëban n̄tup n̄i naan ; kë ūtup wi naan ūşë wo uunwoona du n̄ji, uwoona du Paapa anyilnuŋ.

25 D̄tupan uko wi, wi n̄humuŋ na an.

26 Kë Nātënk̄ar, *Uhaaş wi Naşibāti wi aklun̄ kayil ̄ti katim ki naan, ulun̄ kajukanan iko b̄ti kabot kaleşanan iko yi n̄tupanaŋ b̄ti.

27 Ddukaran bnuura, bnuura bi naan bi bi n̄ji kawulanaŋ. Bnuura bi n̄jaan̄ kawul baanknaam na bi umundu ujaan̄ uwul. Uhaaş wi nan uwutan kahaajala këme kalënk.

28 « Nātiink uko wi n̄jakaan̄: dya, dlun̄ kakak ̄ti an. Woli nañalën, nalun̄ kalilan ̄ti pya pi naan du Paapa, ̄tiki Paapa adëm apelën.

29 D̄tupan uko mën̄t hënkuŋ ji ubi udo kaban, nahilna woli ubii nafiyaar.

30 Mënkak ātiini iko itum na an, ̄tiki *naşih i umundu wi abi. Aanhilanaan nin uko ulon̄,

31 kë umundu ūşë wo i kame kë d̄nal Paapa abot aji kado jibi Paapa ajaknuŋ ndo kado. Nanātiin, nawulan n̄ya na bgah bi n̄ja. »

15

Bko banjaan̄ badolna ubiñu

1 Yetu akak aji : « Nji dwoon̄ bko bi mbuk manjaan̄ mandolna ubiñu na manjoonan, kë Paapa ajaan̄ alemp ̄ti uwoorta.

2 Kanah kanwoon̄ ̄ti n̄ji aşë wo kaambuki, aji fal ka, kë kambukuŋ, aji heent ka bnuura kahilna kabuk kak maakan.

3 Ūtup wi n̄ji n̄tupanaŋ udo bi jintanan̄ jintan̄ ji kanah ki baheentuŋ.

⁴ Namëbanaan jibi mmëbananaŋ. Jibi kanah ka-jaan kawo kaanji kahil pbuk woli kaanwo ʒi bko, hënk di di nawoon kak naanhilan kawul mbuk woli naammëbanaan.

⁵ « Nji dwoon bko banjaan badolna ubiñu ; an kë naşë wo inah. Ñaaŋ ammëbanaanuŋ, kë mbot amëbana, aŋ mënʒan aji wul mbuk mntum. Nalowënle naankhinan pdo nin uko ulonŋ.

⁶ Woli ñaaŋ aanwo na nji, aji fëlana ji kanah, kaji kakay. Inah itënt kuŋ mënt ʒaji bajej ya kafël du bdo, iyik.

⁷ « Woli namëbanaan abot amëban nʒup ʒi naan nahil kahepar uko wi naʒaluŋ kaka wa.

⁸ Woli nawul mbuk mntum, nawo baʒaşaraan na manjoonan, uko mënt uyuuŋ mndëm mi Paapa.

⁹ « Jibi Paapa aŋalnuŋ, hënk di di nkaan aŋalan. Nadukiin ʒnuur bti ʒi uŋal wi naan.

¹⁰ Woli nado iko yi njakanan nado, nawo ʒi uŋal wi naan, jibi nji ndolon iko yi Paapa ajaknuŋ awo ʒi uŋal wi nul.

¹¹ Dʒupan uko wi, mnlilan mi naan manhilna manwo ʒi an, hënk mnlilan mi nan manwo mn-week maakan.

¹² Uko wi nji kajakanan nado wii wi : Naʒaladan jibi nji nʒalanaŋ.

¹³ Uŋal undëmnun uwo pwul ubida wi ñaaŋ pa banohul.

¹⁴ Nawo banoh naan woli nado uko wi njakanan nado.

¹⁵ « Mënkak ado kadolan balempar naan, nalemp aanji me uko wi ajugul ajaan ado. Kë nşë du'an banoh naan ukaan kë nji kaʒupan uko bti wi ntiinknuŋ du Paapa.

16 Mēnt an nadatnuŋ ; nji ddatanaŋ abot ațu'an ulemp wi pya pțup Uțup Ulil Unuura kabot kawul mbuk mntum, mbuk mēnt mambot maŋto. Wal mēnt, uko wi nakluŋ kahepar Paapa ți katim naan, awulan wa.

17 Uko wi nji kațu'anaŋ pdo uwo naŋalad. »

Pșoor pi umundu ușooruŋ Yetu na bațașarul

18 Yetu akak aji na bațașarul : « Woli umundu ușooran, nameen kē ușoorēn ji ubi udo kașooran.

19 Woli nawo lah biki umundu, uŋalan ți ki nawo biki wa ; kē nașē wo naanwo biki umundu ți ki ddatanaŋ apēnan ți wa, ukaaŋ kē umundu ușooran.

20 Naleșan uko wi mbiin ațupan : “Nalemp aambaŋ kapela i aklemparuŋ.” Woli bahajanaan, an kak baluŋ kahajanan ; woli batiink uțup wi naan, bakak katiink uțup wi nan.

21 « Iko mēnt bti nji kațuuŋ badolan ya, ți ki baamme anyilnuŋ.

22 Woli mēmbi lah, awo mēntiini na baka, baankduknaana, kē bașē wo hēnkuŋ baanka uko uțup ți pekadu di baka.

23 Naaŋ anșooruŋ akak așoor Paapa.

24 Woli mēndo lah ți ptoof pi baka iko yi nin ŋaaŋ awoon aambaŋ kado, baankduknaana ; kē hēnkuŋ bașē win akuț așoorun nji na Paapa.

25 Kē hēnk di uko umpiitaniin ți Ulibra wi Nașibați udolaniin: “*Babubara așoorēn.*”[☆]

26 « Dluŋ kayil Națenkar alon, anwoon Uhaaș wi manjoonan unwoonuŋ du Nașibați Paapa. Woli ubii, uluŋ kațup uko wi umeen ți nji.

☆ 15:25 Kaŋaam 35.19; 69.4.

27 An kak, nalun kaɕup uko wi nameeŋ ɕi nji ɕiki du ujuni di di nawooŋ na nji. »

16

1 Yetu akak aji : « Dɕupan iko yaŋ bti nawutna kaɕaŋan pfiyaar.

2 Baluŋ kadooŋan du itoh iñehanaani ; wal uluŋ kaban wi bafiŋan bakdoonŋ kaji baŝal kaji bado do uko wi Naŝibaɕi aŋaluŋ.

3 Baluŋ kado iko yaŋ ɕiki baamme Paapa abot awo baamme'en.

4 Kë nŝë ɕupan uko waŋ nahilna woli wal ubani naleŝ kë dɕupan wa. Mënɕupan wa du kateeku ɕiki dhum nwo na an.

Uko wi Uhaaŝ wi Naŝibaɕi ukluŋ kado

5 Yetu akak aɕiini na baka aji : « Kë nŝë kak hënkuŋ du anyilnuŋ, kë nin alonŋ ɕi an aanhep-araan dko di nji kayaanŋ.

6 Dwin bnuura kë uko wi nɕupanaŋ ukaanŋ kë najooŋan maakan hënk.

7 Kë nŝë ɕupan manjoonan, uwo bnuura pa an nji nya. Woli mënyaa, Anwoonŋ i Kaɕënkan aankbi ɕi an, nŝale ya kayila ɕi an.

8 Wi akluŋ kabi, ayuuŋ kë bañaanŋ biki umundu baneem ɕi uko wi pekadu, ɕi uko wi pwo natool na ɕi uko wi pwayëŝ.

9 Umundu uneem ɕi uko wi pekadu ɕiki na manjoonan pekadu dawoonŋ ppok pfiyaarën ;

10 uneem ɕi uko wi ptool ɕiki bawin kë dya du Paapa kë naankak awinën ;

11 aneem ɕi uko wi pwayëŝ ɕiki bawayëŝ *Fatana naŝih i umundu wi kaji aduknaanaa.

12 « Dka iko itum kak yi nwoonj i pɕupan, kē işë wo iinhil kajinj ɕi ikowan hēnkuɕ.

13 Woli aluɕ abi, ul anwoonj Uhaaş wi Manjoonan, aɕoɕan kado name manjoonan bti. Aankluɕ kaɕiiniyaan uleeful, uko wi atiinkuɕ ɕaɕ wi wi akdoonj kaɕup kabot kapibanan iko inkluɕ kabi.

14 Ul aluɕ kadēmanaan, aluɕ kayeenk ɕi nji uko unwoonj wi naan kadolan name wa.

15 Uko bti wi Paapa akaanj uwo wi naan, ukaanj kē nji ayeenk ɕi uko unwoonj wi naan kadolan name wa.

16 « Uduka ntiinku naankak awinēn, naɕole ntiinku nakak kawinēn. »

17 Baɕaşarul bahoopaɕēr aji : « We wi akjakuɕ hēnk ba wi ajakuɕ uduka ntiinku ɕēnkak awina ɕkale ɕo ntiinku ɕkak kawina? We ukaanj kē abot aji aya du Aşin? »

18 Bawo ɕi pɕiini aji : « we wi aɕaluɕ pɕup wi ajakuɕ “ntiinku”? Nēnyikrēn uɕup wi aktupun. »

19 Yeɕu ame kē baɕal kahepara uko wi aktiiniyaanuɕ aşē ji na baka : « Nawo ɕi phepar uko wi njakuɕ: “Uduka ntiinku naankak awinēn, nakale ɕo ntiinku nakak kawinēn.”

20 « Na manjoonan dɕupan, naluɕ kawooni, kabot kaɕēga, baɕaanj biki umundu başē balilan. Naluɕ kajooɕan, kē pjooɕan mēntɕ paşē luɕ kakak mnlilan.

21 Woli ɕaaɕ aya kabuk, uleef uji ude'a ɕiki wal wi mnhaj mi nul ubani ; aşale buk aankak aji leş mnhaj, aji lilan uko wi aɕijuɕ napoɕ ɕi umundu.

22 Kē hēnk di uwoonj pa an : najooɕan hēnkuɕ, kē nşē luɕ kawinan kak naşē nawo na mnlilan

ti n̄haaş, mnlilan m̄ent̄ nin ñaaŋ alon̄ aankhil pp̄enan̄an ma.

²³ Unuur m̄ent̄, naankheparaan nin uko ulon̄.

« Na manjoonan d̄tupan uko wi nakluŋ kañehan Paapa ti katim ki naan aluŋ kawulan wa.

²⁴ Te h̄enkuŋ naanñehan nin uko ulon̄ ti katim ki naan. Nañehaan, naluŋ kayeenk, mnlilan mi nan manşë mandëm maakan.

²⁵ « Dhoñ hoñ ātupnan iko m̄ent̄ bti. Kë wal uşë bi wi nwoon̄ m̄enkak ado kahoñ, d̄tupan uko wi Paapa na n̄tup n̄jint̄ piş.

²⁶ Unuur m̄ent̄ naluŋ kañehan Paapa ti katim ki naan, kë nşë wo m̄enk̄to kañehandëran a,

²⁷ Naşibaŋi Paapa ti uleeful aŋalan, ŋiki naŋalën akuŋ aŋiyaar kë dwoona du a.

²⁸ Dwoona du Paapa abi ti umundu wi, h̄enkuŋ dduk umundu wi kaya du Paapa. »

²⁹ Kë baŋaşarul başë ji na a : « Iwini, iinkak ahoñ, iŋup h̄enkuŋ na n̄tup n̄jint̄ piş!

³⁰ N̄me h̄enkuŋ kë ime iko bti abot aji këme iko yi ñaaŋ aŋaluŋ pheparu. Uko m̄ent̄ ukaan̄ kë n̄fiyaar kë iwoona du Naşibaŋi. »

³¹ Kë Yetu atem baka aji : « Nafiyaar h̄enkuŋ?

³² Kë wal uşë ubi, udo bi ban ban wi nakwayşëruŋ an bti, kaji andoli aya na bgahul, nadukën aloolan. Kë nşë wo m̄enwo aloolan, Paapa awo na n̄ji.

³³ D̄tupan iko yi, n̄haaş n̄i nan n̄ahilna n̄aŋoora wi nawoon̄ baloolan na n̄ji. Umundu uluŋ kanooran an, natamaan, dwat wa. »

17

Yetu añehandër baťaşarul

¹ Wi Yetu aŧiiniŋ haŋ aŧë kat këş du baŧi aji :
« Paap, wal ubani. Diimaan mndëm mi Abuku,
ahilna adiiman mndëm mi nu.

² Iwula mnhina mi aŧih bañaan bti ahilna awul
biki iwululuŋ bti ubida wi mnŧo.

³ Pka ubida wi mnŧo, pawo pme'u iwi inwoon
Naŧibaŧi na manjoonan, abot awo aloolan ŧaň, na
pme'ën nji Yetu Krittü i iyiluŋ.

⁴ Ddiiman mndëm mi nu ŧi mboş wi ndoluŋ
ulemp bti wi iŧuunuŋ.

⁵ Kë hënkun Paap, du dko di iwoon, dëmanan ŧi
kadunu, wulaan mndëm mi mbiŋ aka wi nwoon
na iwi ji umundu ubi udo kapaşana.

⁶ « Ddo bañaan biki idatuŋ ŧi umundu awulën,
kë bame'u. Babi wo biki nu kë iŧë wulën baka ;
bamëban uŧup wi nu.

⁷ Hënkun bayikrën kë iko bti yi iwulnuŋ ipënna
du iwi.

⁸ Dwul baka nŧup ŋi iwulnuŋ, kë bayeenk ŋa,
ayikrën kë dpënna du iwi na manjoonan, aŧiyaar
kë iwi iyiluŋ.

⁹ Bukal biki nji kañehandëruŋ. Mëntŋ umundu wi
nji kañehandëruŋ, biki iwulnuŋ baka ŧiki bawo biki
nu.

¹⁰ Uko bti unwoon wi naan uwo wi nu, jibi uko
bti unwoon wi nu uwoon wi naan. Mndëm mi
naan manwinana ŧi baka.

¹¹ Hënkun dbi du iwi, mënkak awo ŧi umundu,
kë bukal başë wohä wo ŧi umundu. Paap iwi
inyimanuŋ, mëbaan baka na mnhina mi katimu ki

iwulnuŋ bahilna bakak ñaaŋ aloolan jibi nji na iwi ŋwoonŋ.

¹² Wi nwoonŋ na baka dmëban baka ɕi katim ki iwulnuŋ abot ayeŋ baka kë nin alonŋ ɕi baka aanneemi, woli mëntŋ anwoonŋ i kaneem a. Hënk di uko umpiitaniinŋ ɕi Ulibra wi Naşibaɕi ukdolaniinŋ.

¹³ Hënkunŋ dbi du iwi, aşë ɕup ŋɕup ŋi ɕi umundu bahilna bawo na mnlilan mnweek maakan mi nwoonaanunŋ.

¹⁴ Dwul baka uɕup wi nu kë umundu uşë şoor baka, ɕiki baanwo biki umundu jibi nwoonŋ mënwo i umundu.

¹⁵ Mënkñehanu ipënan baka ɕi umundu, dñehanu ñehan ido kayeŋ baka, *Ajug Buɕaan awut kaban baka.

¹⁶ Baanwo biki umundu jibi nwoonŋ mënwo i umundu.

¹⁷ Uɕup wi nu uwo manjoonan, keer iɕëpna ɕi manjoonan ido baka bawulu ikow yi baka.

¹⁸ Jibi iyilnuŋ ɕi umundu, dyil baka kak ɕi umundu.

¹⁹ Dwulu bkow naan bti pa baka, bukal bahilna baɕëpna ɕi manjoonan bawulu ikow yi baka.

²⁰ « Mëntŋ bukal biki nji kañehandërunŋ ɕañ, dñehandër kak biki ŋɕup ŋi baka ŋakdolunŋ bafiyaarën.

²¹ Hënk bukal bti bahil kawo ji ñaaŋ aloolan. Jibi iwi Paapa iwoonŋ ɕi nji kë mbot awo ɕi iwi, bukal kak bamëbandëran na nja, umundu uhilna ufiyaar kë iyilnuŋ.

²² Dwul baka mndëm mi iwulnuŋ, bahilna bawo ji ñaaŋ aloolan jibi ŋwoonŋ ñaaŋ aloolan.

²³ Nji dmëbandër na baka, kë iwi imëbandër na

nji. Hënk bahil kawo ji ñaaŋ aloolan na manjoo-nan, umundu ubot ume kë iyilnuŋ abot aŋal baka jibi iŋalnuŋ.

²⁴ Paap, dŋal dko bti di nwohaŋ, biki iwulnuŋ bawo da na nji. Hënk bawin mndëm mi naan. Mndëm mënt iwulën ma ɕiki iŋalën ji umundu ubi udo kapašana.

²⁵ Paap, iwi inwoonŋ naŋool, umundu uumme'u, kë nji nşë me'u kë biki babot ayikrën kë iyilnuŋ.

²⁶ Ddo baka kë bame'u abot aluŋ kado bame'u kak, bahilna bado kaŋal jibi iŋalnuŋ, nji ɕi uleef naan mbot nwo ɕi baka. »

18

Yetu amobanaa

¹ Wi Yetu abaaŋ pñehan, aya na baɕaŋarul, kë bamuur katant ki Fedroŋ. Uwoorta uloŋ uwo du plut, kë du wa di di ayaan aneej na baɕaŋarul.

² Kë Yuda, ankwaapulunŋ aşë me dko mënt, ɕiki Yetu ajon kayit da na baɕaŋarul.

³ Aya du uwoorta mënt aɕij pntuk pi bangoli na bayeŋ biki *baɕeŋan baweek na *bafaritay bawululunŋ ; bawo na ŋkaniya na ifiɕi akuɕ awo na ikej.

⁴ Yetu, ammeenŋ uko unwoonŋ i pdola bti, apën aşë hepar baka aji : « In i naklaanŋ ba? »

⁵ Kë bateem aji : « Yetu i Nataret. »

Kë aji na baka : « Nji a » Kë Yuda ankwaapulunŋ aşë naŋ na baka.

⁶ Wi Yetu ajakuŋ na baka : « Nji a. » Kë başë kak ufeɕ, ajot ɕi mboş.

⁷ Kë akak ahepar baka aji : « Naji in i naklaanŋ ba? »

Kë bateem aji : « Yetu i Nataret. »

8 Kë aji na baka : « Djakan aji nji a. Woli nji i naklaan, nawutan biki baya. »

9 Hënk di di uko wi abiin aji na Naşibaţi wi akñehanuluŋ udolaniin: « Mënneemandën nin alon ți biki iwulnuŋ. »

10 Wal mënŋ, kë Timon Piyeer anwoon na kakej aşe toot ka, atuh nalempar *naşih i baţenjan afala kabaţ kadeenu. Katim ki nalemp mënŋ kawo Malkut.

11 Kë Yetu aşe ji na Piyeer : « Kakaan kakej ki nu ți kabeel! Işal aji mënkdan pnkalame pi Paapa awulnuŋ, panwoon pi mnhaj? »

*Bañoŋ Yetu du kadun ki Anat naşih i baţenjan
(Maci 26.57-58; Markut 14.53-54; Luk 22.54)*

12 Wal mënŋ kë bangoli na naweek i baka na bayen biki baweek biki bayuday kë başe mob Yetu atan.

13 Bañoŋa duna du Anat*, aşin ahar Kayif. Kayif awoon naşih i baţenjan ți uşubal mënŋ.

14 Ul abiin awul bayuday uşal aji : « Uhokan ñaan aloolan akeţ pa bañaan bti. »

*Ppok pi Piyeer
(Maci 26.69-70; Markut 14.66-68; Luk 22.55-57)*

15 Timon Piyeer na naţaşar Yetu alon bawo ți ptaş Yetu. Naşih i baţenjan ame naţaşarul anwoon na Piyeer. Kë naţaşarul mënŋ aşe neej na Yetu du blay bi *naşih i baţenjan.

---

* **18:13** Anat abiin awo naşih i baţenjan, kë wi baromeŋ bayeenkuŋ utaak aşe do kë Kayif ayeenkşa ; kë bayuday batum başe ıa ıa kë Anat awoon naşih i baţenjan.

16 Kë Piyeer ašë naŋ du bdiŋ aňog plëman. Naŋašar Yetu i naših i baŋejan ameen, apën aŋiini na ŋaŋ ankyeŋuŋ plëman, ado Piyeer kē aneeji.

17 Ŋaŋ nayeŋ plëman aji na Piyeer wal mēnt; « Iwi iinwo kak alon ŋi baŋašar ŋiint i i? »

Kē aji na a : « Mēnwo a. »

18 Balemp na bayeŋ batehan bdoo afooy ba atëma ŋiki ujonŋ uwoo. Piyeer awo da kak na baka atëma.

Naših i baŋejan na Yetu

(Maci 26.59-66; Markut 14.55-64; Luk 22.66-71)

19 Naših i baŋejan ahepar Yetu ŋi uko wi baŋašarul na ŋi iko yi akjukanuŋ.

20 Kē Yetu ateema aji : « Na pnak di di nŋiiniin na baŋaŋ bti. Djon kajukan du *itoh iňehanaani na du *Katoh Kaweek ki Našibaŋi, di bayuday bti bajaŋ bayitna. Mēmbaan kamena uko ulon.

21 We ukaŋ kē ikheparaan ba? Heparan bantiinkuŋ uko wi njukanuŋ baka ; bukal bame uko wi nji nŋupuŋ. »

22 Wi ateemuŋ haŋ, kē alon ŋi bayeŋ annaŋuŋ da ašë koba kaŋen ŋi kajeem aji na a : « Hēnk di di ikteemuŋ Naših i baŋejan? »

23 Kē Yetu ašë ji na a : « Woli dŋup buŋaan, kdiiman jibi nŋupi buŋaan ; bē woli dŋup bnuura, we ukaŋ kē ikobēn? »

24 Kē Anaŋ ašë do kē baňooŋa du Kayif Naših i baŋejan. Iňenul itanana wal mēnt.

25 Kē Piyeer ašë wo du blay atëma, baji na a : « Iwi kak, jēm iwo alon ŋi baŋašar ŋiint i i? »

Kē apok aji : « A-a, mēnwo a. »

26 Wal mēnt, nalempar Naših i baṭeṇan alon, ayiṭ i Piyeer abiin afal kabaṭ aji na a : « Mēnwinu lah du uwoorta na a i? »

27 Kē Piyeer akak apok. Ṭi dko mēnt kē uguk ušē haan.

Yetu du kadun ki Pilat

(Maci 27.1-2,11-14; Markut 15.1-5; Luk 23.1-5)

28 Bapēna wal mēnt du uko Kayif, ajej Yetu ayaanaan du katoḥ kaweeḥ ki *Pilat nantūṇa anwoon i Rom. Nfa mamban wal mēnt. Kē bayuday bašē wo baanneej du katoḥ, baṇal kawo bajinṭ kahilna kade pde pi *Ufettu wi Mbuur.

29 Waṇ ukaaṇ kē Pilat apēn du bdiḡ abi du baka ašē hepar baka aji : « we wi ṇiint i adolonṭ ba? »

30 Kē bateema aji : « Woli aanwo lah nado buṭaan, ṇēnkṭiju a. »

31 Kē Pilat aji na baka : « Najejana nawayēš bdidi'an jibi bgah bi nan bajakuṇ. »

Kē bateema aji : « An baromeṇ naandinan nji ṇfiṇ ṇāaṇ. »

32 Hēnk di di uṭup wi Yetu abiin aṭup jibi akkeṭari udolaniinṭ.

33 Pilat aneej wal mēnt du katoḥ ašē du Yetu aji na a : « Iwi, iwo naših i bayuday i? »

34 Kē ateema aji : « Iwi ṭi uleefu ijakuṇ uko waṇ kēme balon baṭupunṭ haṇ ṭi nji? »

35 Kē aji na a : « Nji, dwo nayuday i? Biki utaaku, *baših biki baṭeṇan baṭijiinṭ ṭi nji. We wi idolonṭ ba? »

36 Kē ateema aji : « Pših pi naan paanwo pi umundu wi. Woli pawo lah pi umundu wi, balempar naan bagutan kaneenan bayuday pmobēn. Kē pših pi naan pašē wo paanwo pi mboš. »

³⁷ Kë Pilat ašë ji na a : « Ikeer awo naših? »

Kë ateema aji : « Ijakun hañ: dwo naših. Dbuka abot abi ti umundu pa pdiiman uko unwoon manjoonan. Ñaan anwoon i manjoonan aji tiink pdiim pi naan. »

³⁸ Pilat aji na a : « we uwoon manjoonan? »

Wi ajakun hañ, ašë kak apën aya du bayuday aji na baka : « Mënwin ti a nin uko ulon unkkaan nji aduknaanaa.

³⁹ Kë jibi njaan kawutanan nakalabuş alon ti wal wi Ufettu wi Mbuur, nañal nwutanan “Naših i Bayuday” i? »

⁴⁰ Kë başë huuran aji : « A-a, mënţ ul a. Barabaat i i ñjalun iwutan. » Kë Barabaat mënţ ašë wo nalat naweek.

19

¹ *Pilat ajej wal mënţ Yetu ado kë bakoba na itintël.

² Bangoli başir iyiw ado ukël afuutana, akak ajej kamişa kajeenkal awoharana.

³ Baji babi kañoga kaşë ji na a : « Nwulu mboş, iwi naših i bayuday! » Wi bajakun hañ, başë koba ti kaara.

⁴ Pilat akak apën aji na bayuday : « Natenan, dtija ti an ti, kaţupan kë mënwin nin uko ulon unkkaan nji aduknaanaa. »

⁵ Wi Yetu apënuş awo na iyiw ti bkow na kamişa kajeenkal, kë ašë ji na baka : « Ñaan mënţ awi. »

⁶ Wi baţenan baweek na bayen biki baka bawinaarulun win ašë huuran aji : « Pañana ti krut! Pañana! »

Kë Pilat aji na baka : « An najejana naya napaŋ. Nji mënwin nin uko uloŋ unkaaŋ nji aduknaanaa. »

⁷ Kë başë teema aji : « Nka bgah, kë ƚi bgah mënƚ awo i pkeƚ ƚiki aji awo Abuk Naşibaƚi. »

⁸ Wi Pilat atiinkuŋ uko mënƚ aşë lënƚ kak maakan.

⁹ Aya aneej du katoƚ aşë hepar Yetu aji : « Iwoona ƚuŋ ba? » Kë Yetu aanteema.

¹⁰ Pilat aji na a wal mënƚ: « Iinƚal pteemën? Iimme kë dka mnƚina mi pwutanu na mi ppaŋu i? »

¹¹ Kë ateema aji : « Woli iinyeenƚna laƚ mnƚina mënƚ du baƚi iinkhinanaan nin uko uloŋ ; ukaaŋ kë anƚijnunƚ ƚi iwi aka pekadu dandëmuŋ apel di nu. »

¹² Kë dul di Pilat ajunnunƚ pla jibi akdoli kadoo kawutan Yetu. Kë bayuday başë huuran aji : « Woli iwutana, iinwo nanoh *ƚetar. N̄aaŋ anjakuŋ aji awo naşih aanwo naşoorad ƚetar naşih najeenƚal i? »

¹³ Wi Pilat atiinkuŋ uko waŋ aşë pënan Yetu bdiƚ aşë ƚo du pƚij pi ajaaŋ awayëşaan du dko di bajaan bado « Gabata » ƚi uƚup uhebërë, uwoonƚ blay bi babomanunƚ na mnlaak.

¹⁴ Unuur wi bakbomandëruŋ pa *Ufettu wi Mbuur wa, ƚi mndiin unuur, kë Pilat aşë ji na bayuday : « Naşih i nan awi. »

¹⁵ Kë buƚal başë huuran aji : « Fiŋana! Fiŋana! Paŋana ƚi ƚruƚ. »

Kë Pilat aji na baka : « Kë nwo i ƚapaŋ naşih i nan? »

Kë baƚeŋan baweek bateema aji : « Nƚaha naşih aloolan, ƚetar a. »

16 Wal mēnt̄ kē Pilat ašē awutar baka Yetu baya bapaŋ. Kē bangoli bajeja ayaanaan.

Pkeŋ pi Yetu ŋi krut

(Maci 27.32-44; Markuŋ 15.21-32; Luk 23.26-43)

17 Bado Yetu kē apēn akuŋa krut ul ŋi uleeful aya du dko di bapaŋ bado Golgota na uŋup uhebērē uwoon kaheem ki bkow.

18 Bapaŋa da na biint̄ batēb baloŋ, aloŋ ŋi kañen kamayu, aloŋ ŋi kadeenu.

19 *Pilata do kē baboman kampiñu kalon apan ŋi krut duuŋ. Bapiit ŋi ka aji : « Yetu i Nataret naŋih i bayuday. »

20 Uko mēnt̄ bayuday baŋum baleyiir wa ŋiki dko di bapaŋnuluŋ dañog ubeeka kē uko mēnt̄ ubot apiitana ŋi uŋup uhebērē, uromen na ugrek.

21 Kē *baŋen baweek bašē ya aji na *Pilata : « Kpiit kaji naŋih i bayuday, piitan iji ñiint̄ i aji awoon naŋih i bayuday. »

22 Kē Pilata ateem baka aji : « Uko wi mpiitun, dpiit wa. »

23 Wi bangoli bapaŋun Yetu du krut, bajej imiŋa yi awohariin ado ifah ibaakēr, bangoli baji andoli ayeenk kalon. Kē kamiŋa kameeŋ kašē wo kaanwo na ulētna, kaŋijna kaŋuŋ te uŋeeh, ukaan kē

24 balaŋar aji : « Nwut katow ka. Nabiin ŋdo kanun na mnlaak ŋten ankyeenkun ka. » Hēnk, kē uko umpiitun ŋi Ulibra wi Naŋibaŋi udolanaa, upiitana aji :

« Bafaasiir imiŋa yi naan

akuŋado kanun na mnlaak

katen ankjejun kamiŋa naan. »☆

☆ 19:24 Kañam 22.18.

Uko waŋ wi wi bangoli badoluŋ.

²⁵ Anin Yetu na aŋa anin, na Mariya ahar Klopāt na Mariya i utaak wi Magdala banaŋ aňog krut.

²⁶ Yetu awin anin, akak awin naŋaŋarul i amaganuŋ kē anaŋ aňog ŋi a aŋe ji na anin : « Abuk ñaaŋ, abuku awuŋ. »

²⁷ Akak aji na naŋaŋarul : « Naan awuŋ. » Kapēnna unuur mēntŋ kē naŋaŋarul uŋ aŋe jej Mariya du kato hul.

²⁸ Wi uko waŋ uŋepuŋ, Yetu ame kē uko uba bti hēnkuŋ aŋe ji : « Udaan uŋijēn. » Hēnk di uko umpiitaniinŋ ŋi Ulibra wi Naŋibaŋi udolaniinŋ.

²⁹ Pduŋk ploŋ pawo da wal mēntŋ pantumi poot ptaakŋaan, hēnk kē bajej kalēmēnt kalonŋ atan ŋi pmul atoop ŋi pa aŋe ñoor ŋi mntum mi Yetu.

³⁰ Wi aňemuŋ poot ptaakŋaan puŋ aŋe ji : « Uko mēntŋ ubaa. » Wi wi aŋaŋ ayoont bkow aŋe jēmŋa.

³¹ Uwo ŋi unuur wi bakbomanderuŋ pa *unuur wi pnoorfēn wi bayuday ; unuur wi pnoorfēn mēntŋ uwo unuur unyimani maakan, kē baweek biki bayuday baŋe wo baŋal muum manwo ŋi ikrut unuur mēntŋ. Bañehan Pilat aji : « Dolan bakit baka ihoŋ* batarna bakeŋ baŋe bawalan muum! »

³² Bangoli babi aňog biinŋ biki bapaŋuŋ na Yetu, akit ihoŋ yi nateek, akak akit yi natēbanŋēn.

³³ Wi babanuŋ ŋi Yetu aŋe ŋēnk kē ado bi keŋ, kē hēnk di di bawooŋ baankita ihoŋ.

³⁴ Kē Nangoli alonŋ aŋe ajej bjan alofa ŋi kantaagan. ŋi dko mēntŋ, kē pñaaŋ na meel iŋe pēn.

---

* **19:31** Baji bakit biki bapaŋuŋ ihoŋ batarna bakeŋ ŋiki baji banaŋna ŋi ya kahilna kahefēntŋ.

35 Ñaaŋ anktupanaŋ uko wi awo namaar, kë uko wi akɥupun ubot awo manjoonan. Ame kë uko wi akɥupun ujoonani, aɥup iko yaŋ an kak nahilna nafiyaar.

36 Hënk di uko wi Ulibra wi Naŋibaɥi ujakun udolaniin, upiit aji : « *Nin kamoh kalon ki nul kaankluŋ kakita.* ☆ »

37 Ukak apiitana ɥi Ulibra wi Naŋibaɥi aji : « *Baluŋ kado katen ñaaŋ i baluŋanun kantaagan.* ☆ »

Umoy wi Yetu

(Maci 27.57-61; Marku 15.42-47; Luk 23.50-56)

38 Yotef i utaak wi Arimati awo naɥaŋar Yetu aŋe wo aandiiman wa ɥiki aɥi baweeek biki bayuday. Wi Yetu akeɥun, aya ahepar *Pilata me ahil kayeenk puum kaya kamoy. Kë Pilata adinani. Yotef abi ajej puum ayaanaan.

39 Nikodem kak awo na a. Ul abiin aya du Yetu na utejan. Aɥij bko blil pɥëkën bi bajaan bamoyna. Bko mënt baŋog ŋkil iñeen ŋwajanɥ.

40 Bajej puum ataay na ilaañ na bko buŋ jibi bayuday bajaan bado.

41 Du dko di bapaun Yetu uwoorta ulon uwo da, kë bhër blon bhalu banwoyi baambi moynaara ñaaŋ kë bawo da.

42 Uwo ɥi unuur wi bayuday bakbomandërun pa unuur wi pnoorfën kë bhër babot awo baanlowi, ukaaŋ kë bamoy Yetu da.

☆ **19:36** Ppën 12.46; Mnfën 9.12; Kañaam 34.20. ☆ **19:37** Takariya 12.10.

20

Bhër bawo bjint

(Maci 28.1-8; Markut 16.1-8; Luk 24.1-12)

¹ Ƨi unuur untaşun *unuur wi pnoorfën*, bdëm bahumi kë Mariya i ubeeka wi Magdala aşë ya du dko di bhër. Aţenk kë plaak pweek maakan pandëtnuŋ plëman pi bhër kë papëni.

² Aţi wal mëntŋ aya du bi Fimoŋ Piyeer na naţaşar Yetu undu, i Yetu amaganuŋ, aşë ji na baka : « Bapënan Ajugun du bhër, kë nëmme dko di baţu'u li. »

³ Kë Piyeer apën na naţaşar Yetu undu, kë bakya du dko di bhër.

⁴ Baţi bti batëb ; kë naţaşarul undu aşë tar apel Piyeer, ajota kadun, abana uteek du bhër.

⁵ Ajuunknaa awin ilaañ yi babiinŋ ataayna puum, aşë wo aanneeji.

⁶ Wal mëntŋ, kë Fimoŋ Piyeer aşë ban ; aneej du bhër, aten ilaañ.

⁷ Akak aten blaañ bambootanaanuŋ bkow kë babëkan bnuura awo mpaţ.

⁸ Wi wi naţaşarul undu ambanuŋ uteek abaan aneej. Awin akuţ afiyaar.

⁹ Na manjoonan te wal mëntŋ baando bi me kë jibi bapiitunŋ Ƨi Ulibra wi Naşibaţi, Yetu awo i kanaţa Ƨi pkeţ.

¹⁰ Baţaşarul bakak wal mëntŋ du katoh ki baka.

Pwinana pi Yetu Ƨi kadun ki Mariya i Magdala

¹¹ Mariya anaţ du kañog bhër du bdig, awooni. Wi akwooniinŋ, aşë juţ aten du bhër meetŋ.

---

* **20:1** Unuur untaşun unuur wi pnoorfën : “dimanche, Sunday, domingo.”

12 Awin nwanjut ntëb nanwohi imiſa ifaatal kë njaŋo ti dko di puum pi Yetu pabiin abëkan, ulon du bkow, ulon du ihoŋ.

13 Nwanjut nuŋ njaŋi na a : « Abuk ñaaŋ, we wi ikwooniin ba? »

Kë aji na nja : « Dwooni ŋiki bapënan Ajug naan, kë mëmme dko di baŋu'u li. »

14 Wi ajakuŋ haŋ aſë kok, awin Yetu kë anaŋi, kë aſë wo aamme kë ul a.

15 Kë Yetu aſë ji na a : « Abuk ñaaŋ, we wi ikwooniin ba? In i iklaaŋ ba? »

Mariya aji me nalemp i uwoorta a, aſë ji na a : « Naweeŋ, woli iwi iyaan na a, kŋupën dko di iŋu'uli, dya kajeja. »

16 Kë aji na a : « Mariya! »

Kë aſë kok aji na a ti uŋup uhebërë: « Rabuni! » uwoon najukan.

17 Kë aji na a : « Kmëbanaan, mëndo bi paya du Paapa. Yaan iwin bayit naan iji na baka dpaya du Paapa, anwoon kak Aſin baka, du Naſibaŋi, anwoon kak Naſibaŋi i baka. »

18 Kë Mariya i ubeeka wi Magdala aſë ya aji na baŋaſar Yetu : « Dwin Ajugun. » Kë hënk di di akakalëſun baka uko wi ajakuluŋ.

Yetu apën awinana ti kadun ki baŋaſarul

19 Ti utaakal wi unuur unŋaſun unuur wi pnoorfën baŋaſar Yetu bayit du katoŋ kalon anigan ilëman bti ŋiki baŋi baweeŋ biki bayuday, kë Yetu aſë bi anaŋ ti ptoof pi baka aji : « Bnuura bawo na an! »

20 Wi ajakuŋ haŋ, ašë diiman baka iñen na kantaagan. Baṭašarul balılan maakan wi bawinuŋ Ajugun.

21 Akak aji na baka : « Bnuura bawo na an. Jibi Paapa ayilnuŋ, hënk di di nkaan ayilan. »

22 Wi ajakuŋ haŋ, ašë fuuṭ ṭi baka aji : « Nayeenkan Uhaaš wi Našibaṭi.

23 Bañaan biki nakmiiruŋ ipekadu, Našibaṭi amiir baka ya ; kë biki nawooŋ naankmiir ya, Našibaṭi aankmiir baka ya. »

24 Kë Tooma, aloŋ ṭi baṭašar Yetu iñeen na batëb i bajaan bado kbet ašë wo aanwo da wi Yetu abiiŋ du baka.

25 Kë baṭašar Yetu bandukiin bašë bi aji na a : « Nwin Ajugun! »

Kë ašë ji na baka : « Woli mënwin ṭi iñen yi nul dko di bapaŋuŋ ireegu, kë woli mënṭu pkoñ pi naan ṭi da, woli mënṭu kañen ṭi kantaagan ki nul, nin mënkiyaar. »

26 Wi kanëm kaṭëpuŋ, baṭašar Yetu bakak ayitiir du meet, kë Tooma awo na baka. Ilëman iniigani kë Yetu ašë pën, abi anaṭ ṭi ptoof pi baka ašë ji : « Bnuura bawo na an. »

27 Wi wi ašaan aji na Tooma : « Iñen yi naan yii yi, ṭuun pkoñ ṭi ; ṭuun kañen ṭi kantaagan ki naan. Wutan katam bkow, fiyaarën. »

28 Kë ašë ji : « Ajugun, Našibaṭi i naan! »

29 Kë aji na a : « Iwinën ukaan kë ifiyaari. Banwoŋ baanwin ašë fiyaar banuurandëni. »

30 Yetu akak ado ṭi kadun ki baṭašarul iko iñoŋarënaan itum inwoŋ iimpiitana ṭi ulibra wi.

³¹ Iko impiitaniin ƚi, ipiitana piitana, nahilna nafiyaar kē Yetu awoon *Krittu, Abuk Naŝibaƚi, nakuƚ nahilna naka ubida ƚi a woli nafiyaari.

21

Pwinana pi Yetu du bdēk bi Tiberiyad

¹ Wi uko waŋ uƚepuŋ, Yetu akak apēn awinana ƚi kadun ki baƚaŝarul du kabaŋ ki bdēk bi Tiberiyad. Hēnk di di apēnuŋ awinana ƚi kadun ki baka.

² Timoŋ Piyeer, na Tooma i bajaan bado kbet na Natanayel anwoon i ubeeka wi Kana du Galilay na babak Febede na baƚaŝar Yetu baloŋ batēb bawoon da.

³ Kē Fimoŋ Piyeer aŝē ji na baka : « Dya btuh. »

Kē baji na a : « Nƚi na iwi. » Bapēn, apaya ƚi bƚeem, kē utejan mēnƚ baammob nin uƚēb.

⁴ Wi nfa mabanuŋ, Yetu anaƚ du kabaŋ ki bdēk ; kē baƚaŝarul baamme kē ul a.

⁵ Kē aŝē ji na baka : « Babuk naan, namob nƚēb i? »

Kē bateema aji : « A-a. »

⁶ Kē aŝē ji na baka : « Nafēlan bridiya ƚi kañenan kadeenu, namob. » Bafēl bridiya aŝē wo baankak ahinan ba ppul ƚiki baƚum nƚēb.

⁷ Kē naƚaŝar Yetu i amaganuŋ aŝē ji na Piyeer : « Ajugun a! » Wi Fimoŋ Piyeer atiinkuŋ uko waŋ aŝē woh imiŝa yi nul ƚiki aanwoharaa, aŝē tēfa du meel.

⁸ Baƚaŝarul bandukiin ƚi bƚeem bapul bridiya apēnan, baanlow pkay, bawo uko ji nƚmetēr iñeen-week di pa.

⁹ Wi bawaliin du pkay, bawin bdoo kē batehan da, kē nƚēb nƚapaf ƚi ba duuƚ. Kapoom kabēkan da.

10 Kë Yetu aşë ji na baka : « Nañjan nñëb nji nabaan amob mob nñ. »

11 Wal mënñ kë Fimoñ Piyeer aşë paya ùi bñeem kë bapul bridiya moñ pkay. Bañum nñëb nweek : ñawo iñeen week na iñeen kañeen na ñwajanñ (153), kë bridiya başë wo baammara mar.

12 Kë Yetu aşë ji na baka : « Nabiin nade. » Nin alonñ ùi bañaşarul aaññoom kahepara ñaan i awo'i. Bame kë Ajugun a.

13 Wal mënñ abi, ajej kapoom awul baka, añu na nñëb.

14 Wanñ uwoonñ uyaaş uwajanñen wi Yetu apënuñ awinana ùi kadun ki bañaşarul wi anañiññ ùi pkeñ.

Yetu na Fimoñ Piyeer

15 Wi badeenñ aba, kë Yetu aşë ji na Fimoñ Piyeer : « Fimoñ abuk Yowan, iñalën apel biki i? »

Kë ateema aji : « Ajugun, aa, ime kë dñalu. »

Kë aji na a : « Doon kayenñ batani bi naan. »

16 Akak ahepara uyaaş utëbanñen aji na a : « Fimoñ abuk Yowan, iñalën i? »

Kë ateem aji : « Ajugun, aa, ime kë dñalu. »

Kë aji na a : « Doon kayafanñ batani bi naan. »

17 Akak ahepara uyaaş uwajanñen aji na a : « Fimoñ abuk Yowan, iñalën i? »

Piyeer ajooñan wal mënñ ùi uko wi akheparunñ uyaaş uwajanñen me añalaara aşë ji na a : « Ajugun, ime iko bti, ime bnuura kë dñalu. »

Kë aji na a : « Doon kayenñ batani bi naan. »

18 Na manjoonan dñupu : wi ihoñunñ, iji ktan katëlu bdidi'u, kaya dko di iñaluñ. Kë wi iklunñ kañaf, ilunñ kadeenñ iñen, alonñ atanu katël, añooñu dko di iwoonñ iinñali. »

19 Aɕup ɕup haŋ pkeɕ pi Piyeer akluŋ kakeɕ kadëmanaan Naşibaɕi. Wi ajakuŋ haŋ aşë ji na a : « ɕaşaan. »

20 Piyeer akok aşë win naɕaşar Yetu i amaganuŋ kë akɕaş baka ; ul awoon ambiin ajuɕ ɕi bjënt bi Yetu wi bakdeen ahepara ankwaapulun.

21 Piyeer awina aşë ji na Yetu : « Ajugun, kë i? »

22 Kë ateema : « Woli dŋal aɕo te ubi'ën, utenu i? Iwi, ɕaşaan. »

23 Banfiyaaruŋ Yetu banaɕa wal mënt aɕup aji baji naɕaşarul mënt aankkeɕ. Kë Yetu aşë wo aanji aankkeɕ, aji : « Woli dŋal aɕo te ubi'ën, utenu i? »

24 Naɕaşarul mënt ɕi uleeful amaruŋ iko mënt bti akuɕ apiit ya, kë ŋbot ame kë uko wi aɕupuŋ ujoonani.

25 Uka iko ilon itum kak yi Yetu adoluŋ. Woli ñaan aŋal ppiit ya bti, dşal aji umundu bti uunkkëş pɕuuna ŋlibra ŋankpiituŋ.

Ulibra wi Naşibaṭi
New Testament and Shorter Old Testament in
Mankanya

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mankanya

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mankanya

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,

please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 30 Dec 2021

a40dd8c3-0687-5ed7-bd1a-ef16ae8e3b9c